

O seamă de cuvinte

VIATA LITERARA SOVIETICA

Nr. 1 și 2

Tatiana Slama-Cazacu:
LIMBAJ SI CONTEXT

Dupa ce, in urma cu trei ani, ne-a dăruit o valoroasă lucrare despre Relațiile dintre gândire și limbaj în ontogeneză (Ed. Academiei R.P.R. 1957) Tatiana Slama-Cazacu îmbogățeste astăzi literatura de specialitate cu o nouă carte intitulată *Limbaj și context*.

Au fost înarmată cu felinele cunoștințe de lingvistică și fină observație a reacțiilor psihologice, este unul dintre puținii cercetători din țara noastră care abordează cu egală competență ambele domenii, strins înrudite între ele, dar ale căror rezultate în sine nu constituie — la noi — în trecut și nici astăzi — obiectul unor studii mai vaste.

Limbaj și context este prima contribuție de seamă a psihologiei românești în problema limbajului. Lucrarea este o încercare reușită de a sistematiza problematica limbajului dintr-un punct de vedere personal, având în vedere actul de limbaj în complexitatea sa, care include atât pe vorbitor cât și pe auditor. În prima parte Prolegomen istorice și metodologice autoarea analizează pe scurt, dar cu un deosebit spirit critic, diversele tendințe și curente mai importante manifestate în cursul secolelor al XIX-lea și al XX-lea în problemele limbii. Tot aici sînt expuse principiile concepției materialiste asupra limbii, ideile lui Pavlov care au avut o mare influență asupra psihologiei acordate de lingviști și psihologi și fiziologii sovietici problemei contextului. Parcurgerea primului capitol pune în evidență ideea însemnată în ansamblu — în fenomenele de limbaj, „ansamblul” este înțeles în două direcții: fie că este vorba de faptul că un cuvânt are o valoare „relativă”, dependentă de contextul de care este desprins, fie că este vorba de „întreg” în legătură cu fenomenul mai larg al limbajului, asociat cu totalitatea vieții psihice și cu situația specifică în care se manifestă. În capitolul al doilea al primei părți autoarea își formulează principiul metodologic principal de a conchide asupra fenomenului studiat numai pe baza faptelor concrete, culesse fie prin investigații personale, fie prin datele sigure oferite de alți cercetători.

Partea a doua Faptul de limbaj împărțit în trei părți capitole, pornește de la ideea că numai o terminologie unică, precisă, este capabilă să ducă la o justă înțelegere a faptelor. În partea a doua a lucrării, autoarea acordă o deosebită importanță sensului social al limbii. Ea arată că limbajul joacă rolul unei „pirghii sociale” între unul sau mai mulți emițitori și unul sau mai mulți auditori, în care necesitățile de cooperare obligă pe cineva să comunice o stare publică a sa auditorului în intenția de a-l face să acționeze într-un anumit mod.

„Coordonatele (interne și externe ale limbajului”, „componentele limbii” (sunete, cuvinte, fraze) constituie obiectul ultime-

lor două capitole ale părții a doua. Aici se formulează legea determinării de către ansamblu care atrage atenția asupra relațiilor elementelor constitutive ale limbii în funcție de relațiile reciproce din interiorul unui cadru dat.

Partea a treia a cărții intitulată Emițitor și receptor aduce în discuție problema semnului și a valorii lui. În capitolul Tehnica limbajului, autoarea analizează limbajul în care vorbitorul și auditorul caută să se adapteze fiecare ca celălalt, primul își organizează comunicarea pentru și după interlocutor, iar acesta din urmă se găsește într-o continuă activitate de înțelegere, de „interpretare” a datelor culesse de la vorbitor. Influența reciprocă a parțienței este o particularitate fundamentală, de obicei neglijată în studiile de specialitate dar bine pusă în lumină de autoare.

Ultimul capitol al lucrării aduce precizări asupra noțiunii de bază din carte, contextul. Aici se discută cele trei arii principale ale contextului: cel mai restrâns, contextul lingvistic este format din însușirea lingvistică a vorbitorului și a auditorului; cel mai larg, contextul psihologic este format din însușirea lingvistică a vorbitorului și a auditorului; cel mai larg, contextul psihologic este format din însușirea lingvistică a vorbitorului și a auditorului.

Lucrarea Tatiane Slama-Cazacu este însoțită în „Anexa” de relatarea unor interesante experimente — majoritatea executate pentru prima oară cu acest scop — prin care autoarea a căutat să pătrundă în cauzele reacțiilor respective. Experimentele expuse au marele merit de a nu fi fost realizate, decât rareori, într-un „laborator” propriu-zis, în așa fel încât să se păstreze condițiile fizice ale apariției faptelor de limbaj. Lucrarea în discuție este, în totalitatea ei, o pledoarie pentru utilizarea corectă în studiile asupra limbajului, a metodei experimentale; pe bună dreptate autoarea se ridică împotriva experiențelor artificiale și consideră că experimentele trebuie să decurgă în ambianța naturală, singura propice să dezvăluie cauzele fenomenelor constatate.

Experimentele bine gândite și minuțios pregătite ale autoarei și-au atins scopul de a tola teoriei limbajului sau unor aplicații practice. Numărul mare al persoanelor anchetate (110) nu face decât să confirme impresia de soliditate a concluziilor trase la fiecare experiment în parte. La numeroasele experimente efectuate au avea de făcut o singură obiecție la exp. I (exercițiul nr. 2) unde într-un șir de 27 de monosilabe erau risipite 5 cuvinte cu sens. În realitate se observă 7 cuvinte — în plus sînt crea și buci din locuțunea într-un huc a căror apariție putea „strica ansamblului”, deoarece celelalte 5 cuvinte alcătuiau în ordinea apariției lor o scurtă propoziție.

Pentru bogăția și varietatea concluziilor la care se poate ajunge pe calea experimentelor, i-am sugerat autoarei să apeleze mai des la colaborarea cu tinerii lingviști pentru a pregăti cadre de specialitate, din astfel un nou orizont cercetărilor pe lărm

comun lingvistice și psihologice, de care avem atât nevoie.

Nu putem încheia această scurtă prezentare fără a menționa bogăția notelor bibliografice. Singurul reproș pe care l-am adus autoarei este în legătură cu modalitatea trimiterilor: spre deosebire de procedeele obișnuite care cere ca la fiecare problemă să fie date notele la locul citat, pe pagina respectivă, Tatiana Slama-Cazacu preferă să dea întregul aparat, pe capitole, la sfârșitul volumului. Ori este desigur de încomod ca tot timpul să răfoiești cartea pentru a urmări la ce se referă o anumită afirmație. O bibliografie dată în întregime la sfârșitul cărții este într-adevăr pagină de un subbol încercând să permită lectura mai ușoară, dar unora le face ca cititorul să abandoneze continuarea a notelor.

Scrisă într-un stil plăcut care dovedește însușiri literare, cartea examinată este o lucrare cu totul remarcabilă, una dintre reușitele de seamă ale lingvisticii, cit și ale psihologiei românești. Limbaj și context marchează o dată importantă în istoria relațiilor dintre cele două discipline apropiate, o lucrare cu rezonanță multă, o valoroasă contribuție a științei noastre fundamentale pe filozofia marxist-leninistă.

FLORICA DIMITRESCU

Haralamb Zlucă:
POPASURI

Reportaj scris de scriitorul român, Haralamb Zlucă, este o lucrare deosebită în literatura noastră. Este o lucrare deosebită în literatura noastră. Este o lucrare deosebită în literatura noastră.

Haralamb Zlucă a ales dintr-o mare parte a volumului, nu e suficient legat de realitatea cărții și nu prin gen, ca adesea, cit prin înțelegerea cronologică a datelor, prin utilizarea unui stil istoric, nepropriu-zis artistic. Tatiana Slama-Cazacu este o lucrare deosebită în literatura noastră. Este o lucrare deosebită în literatura noastră.

„Imi place să hoinăresc prin țară; să posedec pe meleaguri necunoscute, să ascult oamenii povestind; să-mi întipăresc în minte figurile povestitorilor; să-mi notez în carnet tot felul de întâmplări, căci carnetul, asemenea unui prieten bun, mă însoțește pretutindeni”. Reportajul face „popasuri” dintr-o țară în alta, dintr-o țară în alta, dintr-o țară în alta.

POMPIIU MARCEA

Dumitru Isac:
ARISTOTEL

Grija pentru moștenirea culturală, pentru lezarea de idei al trecutului se concretizează în munca editorilor noștri — pe linga substanțiale și numeroase reeditări ale creației înaintașilor — și în prezentarea unor interesante monografii, alcătuite cu precizie și migală, cu pastune și căldură.

Semnalăm cu acest prilej faptul că ne aflăm în posesia unui material vast, care reamăie fără întrebare din partea criticii noastre articole de sinteză, orientate spre adevăr.

Intre ultimele cărți apărute în colecția Oameni de seamă a Editurii Tineretului, se înscrie și valoroasa lucrare Aristotel de Dumitru Isac. Constatăm sub forma unei biografii ample, în cadrul cărora este expus pe larg concepția gânditorului din Stagira, cartea lui D. Isac se adresează unor cititori largi de cititori, deși fiind într-un limbaj accesibil, conținutul de idei al operei aristotelice, valoarea ei istorică și filozofică.

Adverbarul concepției idealiste hegeliene conform căreia „istoria filozofiei” trebuie înțelesă ca un „Pantheon al formelor divine ale gândirii”, ca un anelut în care zăc misticismul ideilor, autorul cărții de față, înțelegând cu concepția marxist-leninistă, abordează problema filozofiei lui Aristotel, de pe o poziție științifică, creatoare, stabilind care sînt limitele istorice și de clasă ale acestuia, oscilările și desprinderea din ea ceea ce este viu, nepieritor, urmărind influența ei pozitivă, fecundă, pentru gândirea umană de-a lungul timpurilor. Spirit exhaustiv prin excelență, enciclopedic și aprofundat, „minte ca mai univesală” cum l-a numit Engels, Aristotel aduce un orizont uriaș de preocupări și probleme a căror sinteză într-o lucrare monografică care, pe linia stăpînirii metodologice marxist-leniniste, pe linia a largă informare filozofică și istorică, elasticitate de gândire și limbaj, logică și simplitate.

Urmărind rădăcinile gândirii aristotelice în îndepărtatele sisteme ale filozofilor milenii (Thales, Anaximandros, Anaximenes), la Heraclit, Empedocle la eleati, apoi la Democrit și Leucip, autorul sintetizează un vast material, desprinzînd elementele materialiste care au captivat progresiv atenția lui Aristotel.

Partea cea mai interesantă a lucrării, așa ei propriu zis, se referă la raportul dintre cei doi mari filozofi, Platon și Aristotel, de la procesul de întreprindere inițială care a existat între concepțiile acestora și pînă la raportul total dintre ei, cînd stăgăritul devine unul dintre princi-

palii criticii și adevărați ai „doctrinelor ideilor” respectiv al idealismului platonian.

Depășind importanța unei simple digresiuni biografice, partea referitoare la relațiile dintre filozof și Alexandru Macedon are meritul de a pune în lumină calitățile neobișnute ale cercetătorului și savant care a fost Aristotel. De reală valoare se dovedește a fi analiza cu caracter mai concludent în jurul celui de a doua perioadă atheniene, perioadă de maximă intensitate a muncii, de vaste cercetări, cînd ca urmare a acestora, filozoful fundamentează logica sa, își cristalizează poziția sa materialistă față de existența, față de cunoaștere.

Activitatea, progresivă, gândirea aristotelică, chiar dacă nu întreprinde întotdeauna un ritm continuu ascendent, se face simțită în toate epocile, impulsionînd gândirea științifică, pasivă, cercetătoare. Prezența în curentele filozofice ale epocii elenice, preluata și adaptată de peripateticii arabi (Avicenna, Averroes), de peripateticii padovani ca Pomponazzi, în ciuda mistificărilor ei de către scolastica medievală, gândirea aristotelică, mai ales logica sa, rămîne ca una dintre cele mai vii succurii ale rațiunii umane.

Pentru a sublinia mai „pe viu” importanța acesteia lauri a gândirii aristotelice este necesar ca autorul să facă accesibile problemele filozofice și să demonstreze din cele două Analitice („Formulare în toată amploarea a filozofiei” este opera neapărată a lui Aristotel”, vezi M. Florin, Preliminarii la „Analitica primă” — Organon — Aristotel, Editura Științifică). Fără îndoială că lucrul acesta ar fi fost destul de greu, dar la întreprinderea și originalitatea comentariilor de ansamblu privitoare la forța logicii aristotelice de-a lungul timpurilor, cititorul simte nevoia unui suport argumentativ mai bogal, mai larg.

Nu tot atât de dificil țig ar fi fost „întîmîrea” ca să spunem așa, a ideilor estetice din Poetica, dar care ar fi relevat una din fațetele importante ale gândirii aristotelice, ale sistemului filozofic al stăgăritului.

Mal precis sub raportul liniilor filozofice și al celorlalte ni s-a părut capitolul Căile înțelepciunii și fericii, un fel de mică eseu axat pe Etica nicomahică și în mod deosebit pe raportul dintre conținutul acesteia și conținutul moral a filozofului.

Concepția etică aristotelică, alături de fericii supreme în viața contemplativă își află obștia după parerea lui D. Isac în „atmosfera de epuizare și slăbire, de oboseală și decadentă incipentă, de evaziune din reală a proprietarilor de sclavi — trădătorii caracteristici eticii elenice în ansamblu, atînci” — sublinie autorul — și în cele din urmă, nu pare să se acorde cu o altă idee afirmată în aceeași pagină idee conform căreia, aceștia epocii culturale, va fi sugerat marșul filozof „legătura vie cu realitatea”, și „luciditatea rațiunii” (p. 167).

Prin calitățile de concepție și stil ale cărții, ca și prin tonul cald, pasionat, cu care autorul prezintă o viață închinată cu abnegație, cu eroism chiar, științific și adevărat, monografia Aristotel se înscrie între a cele creatoare care își ating din plin scopul educativ, cultural, scontat de editură.

VASILE NICOLESCU

Pronume sau prenume?

Datorită eforturilor lingviștilor noștri, în ultimii ani, s-au eliminat din limba vorbită și din cea scrisă multe greșeli tipice și persistente. Cu toate acestea, mai apar, chiar în scris, unele confuzii nejustificate. Strădania lingviștilor trebuie continuată cu perseverență de presă și de radio. Un rol preponderent are, în această acțiune, școala, care dispune de posibilități multiple de a instrui multitudinea tineretului.

Desul de supăraoare și aproape generalizată este confuzia care se face curent între pronume și pronume. Oricine face o cerere, întocmește un tabel nominal, completează o fișă sau un formular își scrie numele de familie și pe cel de naștere. Adesea pe formulare imprimabile sau în instrucțiunile date în vederea completării unor tabele nominale, găsim o indicație laconică: se vor trece numele și pronumele. Mulți se întrebă: care este numele și care pronume? Problema numelui este mai simplă. Chiar dacă nu știe fiecare că numele se referă

la familie și confunda numele de familie cu cel de naștere, greșala nu este prea mare. Mai complicată este situația pronumelui. Din primele clase elementare, se învață că pronumele este partea de vorbire care înlocuiește un nume (substantiv). Eu, tu, el, noi, voi, ei, al meu, al vostru, acesta, celălalt, care, etc., sînt pronume. Cine însă zice sau scrie: Popescu Eu, Ionescu Tu, Dumitrescu Noi, Vasile Acesta, etc? Deci așa-zisul „pronume” nu este de fapt pronume, fiindcă nu înlocuiește un nume, ci el însuși este un nume.

Cum se explică totuși folosirea acestei denumiri? La mijloc este o neclare confuzie, tolerată cu oarecare indiferență, în virtutea unei tradiții acceptate chiar și de intelectualii cu suficiente cunoștințe de limbă. Larg răspîndită în administrație, ea nu se știe să se afliască pînă și în școlile noastre de toate gradele. Confuzia constă în substituirea cuvîntului pronume prin pronume. Denumirea pronume este foarte veche și singura corectă. În antichitate, romanii purtau de obicei trei nume: nomen (numele de familie); praenomen (numele de naștere) și cognomen (porecla). De pildă, Cicero se numea Marcus Tullius Cicero, iar Ovidius: Publius Ovidius Naso. Marcus și Publius erau numele de naștere; Tullius și Ovidius, de familie, iar Cicero și Naso erau porecla (cognomen). Ele se scriau sau se pronunțau în ordinea aceasta: numele de naștere (praenomen), numele de familie (nomen) și porecla (cognomen). Primul era praenomen — numele de naștere — denumit astfel, fiindcă stătea înaintea numelui (din prepoziția pra — înainte și nomen — nume).

În limba romină cuvîntul praenomen a fost tradus prin prenume și a pătruns prin intermediul limbii franceze (prenom), care la moștenit, la rîndul ei, din limba latină.

Deși astăzi numele de naștere nu se mai scrie lădăuna înaintea celui de familie, denumirea s-a păstrat. Cu timpul, conveniența și înțelegerea cuvîntului începînd să se uie, prenumele a început să se confunde cu pronumele, care este mult mai cunoscut și mai frecvent în limbă. Din cauză aceasta, unora chiar acei care cunosc bine sensul celor două cuvinte nu dovedesc suficient curaj să învingă tradiția, folosind eronat tot denumirea de „pronume”.

Este timpul ca un cuvînt demostent fără nici un temel să fie repus în drepturile sale, înțîrlîndu-se cu fermitate și fără crutare o confuzie prea mult timp tolerată.

Prof. ION POPESCU
Școala medie „Gh. Lazăr”
București

Mai trebuie ceva...

Printre numeroasele lucrări, apărute în ultima vreme, un loc deosebit îl ocupă volumele tipărite în colecția Biblioteca Școlară și Biblioteca pentru toți — ambele menite să răspundă nevoilor celor mai stringente ale școlărilor și studenților.

Faptul că în multe țecce zile de la apariția numerelor din Biblioteca pentru toți se epuizaseră stocurile din M. Eminescu — Poezii, F. M. Dosztoevski — Amintiri din casa moșilor, că în multe librării sînt pe sfîrșite cantitățile de liraj din I. L. Caragiale — Teatrul sau V. Alexandri

Vera Mălinaș

—Călătoria în Africa reflectă întregul stăruință de noua colecție în rîndurile maselor de cititori. Dacă E.S.P.L.A. va ține seama de sugestiile cititorilor pe marginea colecției în ceea ce privește unele lipziri cum ar fi întreprinderea unei hîrtii mai adecuate, broșarea mai cu răspundere a volumelor, (fîpsuri inerente, se pare, începutului, dar care nu se cade să umbrească o frumoasă și utilă realizare editorială) atunci succesul de care se bucură colecția va fi din ce în ce mai sporit.

O nedermitare însă. Printre lucrările apărute în citatele colec-

ție se învîrtoșește unele — puțin a drept — al căror titlu imprimat pe coperta nu reflectă în modul cel mai fericit conținutul volumelor. Dimpotrivă, îl străcesc. De exemplu, titlul numărului 16 din Biblioteca Școlară nu dovedește că avem de a face cu Balade și Idile de G. Coșbu. Ei bine, lucrurile nu stau chiar așa. Cercul sumarul aflăm că, departe de ceea ce spune titlul, volumul conține o selecție din poezia versurilor noastre și că alături de clasicele din Balade și Idile sînt prezente poezii din Fire de Tori, Ziarul unui pierde-vară,

Cîntece de vitejie, ba și unele „Posed” sau din „Poezii rămase în manuscris”.

Același lucru se observă și la numerele 4 și 5 din Biblioteca pentru toți. Respectiv nr. 4 din Biblioteca pentru toți este intitulat V. Alexandri — Călătoria în Africa, iar nr. 5 — V. Alexandri — Dridri. Dar în bibliografia elevului, de pildă, nu se pomenește niciărei de aceste titluri. Și sînt necunoscute. Așa se și explică cum unii cititori mai puțin avizați înainte de a cerea volumul, la prima vedere, se întrebă dacă nu ar fi binevenită o nouă ediție din

proza bădăului de la Mireșeli. Fi-rește, pînă la urmă, lucrurile se clarifică. Sumarul salvează „vitrina” cărții. Volumele conțin într-adevăr proza lui Alexandri și nu numai Călătoria în Africa sau Dridri. De neînțeles în privința acestor două volume rămîne criteriul care l-a determinat pe îngrijitorul ediției să se oprească asupra acestor titluri, cu atât mai mult cu cît Alexandri nici odată nu le-a găsit atât de semnificative pentru a le pune în fruntea unui volum al său.

ȘTEFAN DUMITRESCU

luceafarul
Revista a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.
Director: acad. Mihai BENIUC
COLEGIUL DE REDACȚIE
Dumitru CORBEA (membru în Comitetul de direcție), Dan DEJLJU (membru în Comitetul de direcție), Mihai DRĂGOMIR (membru în Comitetul de direcție), V. Em. GALAN, Silvia IONIPESCU, Aurel MIHAILE, Iosif NOVICOV, acad. PANALTEA PERPESCIUCIUS, Titus POPOVICI, Tibaru UTAN, Haralamb ZINCA (membru în Comitetul de direcție).

Tudor Arghezi

Dedicație

Pismașul scui-p-n lacrimile mele,
Uaca-l-s-ar gingia cu măsele,
Baljocorind oflatu-meu cinsit,
Decum a tremurat și s-a ivit.
Intra-i-ar mucegarurile-n oase,
Imi pismule și florile frumoașe.
Rămîne-rar și limba-n gît,
Dece, întoideana lăjaric m-a urîț
Pe-ntr-o că mie-mi plouă pe grădină?
Că mie-e spălată casa cu lumină?
El suferă bolind și-l doare
Că dau știuteții mei mărgăritare
Și grîul spic mai gros și bobul mare
Că plugul mi-e tot nou și tot curat,
In dimineața sură, la arat?
Vede-a-l-aș apînzurat.
Că-mi sint mai luți și mai deștepti plivanii
Și minjiți plin în solduri, ca bostanii?
Că mi-e nevoia sprintenă și ciută?
Că-mi harnic și priceput?
Că-mi sint copiii zdraveni și cumînți?
Pismașule, te cred și cînd mă minți.
Ne-al aruncat otravă și-n izvor,
Spurcîndu-ne și plinea lor.

Dar nu m-am plîns și-am îndurat,
Că știu să rabd, nemișcînt,
Și murdării și nedreptăți.
Eu mi le-ascund și lu m-arăți.
Ce-s vinovat, dacă-n tot locul
Mă-nîmpîndu belșugul și norocul?
Te-am blestemat, pismașule Cutare,
Să putrezești de viu și pe piciorare.

Răspundînd cerințelor citito-
rilor noștri, revista „Luceafă-
rul” începe publicarea unor pa-
gini biografice, arheologice, scri-
se de lui poezii.

Începuturi

Pe tota îl cheamă țărănește, Ion.
Ion, scos din căldura
cătunelor din Gorj, a rămas
întoideana lărd alterări și
diminuative. Ion s-a născut la 21 mai
1880.

Moda numelor Ion, Basil, Jenică,
din sindrohile de conoa sau jorjice,
peste Ghiorghe, Vasile sau Ion, deo-
potrivă cu unele lasoane, desenau în
mintea oamenilor de pe atunci că unul
intelectual — aducător, popă sau oji-
ter — li era necesară o codiță mai
altfel dect pe ramințe. Cam tot de
pe atunci ne-a rămas și suplimentarea
numelor cu localitatea de origine.
Și într-o lume de Popescu, Ionescu,
Vasilești și Teodoresți, să te chema
cu escu în coadă și să te remarci,
era aproape imposibil. În orice caz
Teodorescu-Oil sau Teodorescu-Bucur-
rești nu prea mergea...

— Mi-a trebuit un nume care să
suna și tare și nu mai semena cu
un altul, camplata la întrebarea din-
tăi tata, după ce-mi dăduse unele
explicații:
— Și și-ai căutat un pseudonim.
— Aș zice mai repede un nume...
pseudonime, dacă vreți să
le spu așa, au fost altele...
E-adevărat că Arghezi
a semnal în mai multe
feluri. Fără a face oroa
clasificare, semnificativ au
avut totuși o legătură cu
evoluția lui și cu materia-
lele publicate.

Răspundînd paginilor vechi de ziare
sau reviste, treacănd prin timp și vi-
zîndu-l atent pe cine culege pseu-
donimul lui Arghezi și adăuga
taconcurilor de tipărituri, iarăși noi.
Mă și fias să cer țării prea multe
amănunți, pentru că lui nu-i plăz
întrebările direcțe. Scormonirea în
treacul îndepărtat nu-i suride, după
cum nu l-a plăcut niciodată să pa-
vestească prea multe despre copilă-
ria lui, cu toate că a fost deseori
solicitat să-o facă.

— Nu vreau să te întristez vor-
bindu-ți de viața mea de copil, imi
răspunde, totuși, tata, pentru că ea
nu a fost ca a voastră... Tristețe
multă, sufărîntă și lipsuri... Un
span, ca o laudă că or vrea să mai
fie copil odată. Eu n-oi mai vrea!
— Cînd l-ai luat pe „Arghezi”
cu tine pe lângă Teodorescu?
— Cam prin jurul anilor 1900...

Minute de așteptare. Indiscreta
comisă de a pătrunde îndărătul unei
jurnăliști de beac printre sensibilități
și poate că și prințe așa zisele
„secrete profesionale”, mă făceau să
cred că nu-mi puteam realiza inten-
ția pe care cred că cititorii nu mi-o
vor lua în nume de rău nici de astă
dată. Literatura de laudă în familie
nu ne caracterizează. Tovarșii re-
dactori ai revistei „Luceafărul” sînt
amabili și spun că e totuși interesant
ca și în ziua de azi să se vorbească
despre tătăne-su: una moa, prin urmare,
e ceva mai mică...

— La „Liga Ortodoxă” am dat
primele poezii semnate întreg Ion
Teodorescu, apoi Ion Theo... ocam

16 ani... La Linia dreaptă iscăleam
Gabriel și Tudor Arghezi... eram po-
atunci la Mitropolie și pentru că
n-aveam dreptul în calitate de călugăr
să particip la viața gazdărească,
scoteam Linia dreaptă, pe jurîș dim-
preună cu mulți regretați Deme-
trius. El figura pe copertă ca direc-
tor. Ne războiam omîndul cu ne-
dreptățile și cu gazele mari...

În timpul călugăriei Arghezi a
fost lăsat, nume dat de mitropolitul
Iosif Gheorghian, care-l primise în
mînăstire.
— După ce-am plecat de la Mitro-
polie am iscălit cîțva timp Exierod-
iaconul Iosif Teodorescu... unele
cronici de teatru apăreau iscărite
Strapontini...

Fiecare pseudonim era de fapt și
un început. Iscălitura nouă reflecta
ceva nou: o cronidă, un pamflet, o
notiță.

În ziarul Dimineața, caidian în
cite 16 și 24 de pagini mari cu un
cearceaf, pline de reclame și anun-
țuri sau cu articole pe 5-6 coloane,
puțin probabil că și citite, Arghezi,
de piadă, a început scria cîțoraa
articole cu subiecte edilitare. Vorbea
de noroaiile și mizeria mahalalelor
Văcăreștilor dintre Inchisoare și
Mărișor, despre casele dărdăpălate
și înalabre, despre copii, femeile
și totuși reflecții de sub moperțu-
rile cocoyale.

Pe vremea aceea era doctorul
Nicolae Minoiici primarul Capito-
lei și, știind mereu de articolele ci-
tite, s-a hotărît să viziteze maha-
lăua despre care se vorbea. Dar
nu-l scitia numai alt, ci și faptul
că un oarecare „Ion pînă-n gît” își
permitea, alii de răzordit, să ia pu-
blic o atitudine care-l cam vexa.

A vrut să afle cum-i îndrăzneful,
dar din redacție n-a aflat nimic.
Atunci primarul a dat o notiță
într-altă gazetă în care-l invita pe
„Ion pînă-n gît” la o înfînire la
jașa locului.

Nicolae Minoiici era doctorul care
ne-a lăsat casa muzeu de la Șosea
pe lângă altele, un om fin și sen-
sibil și care ocam, mai mult decît
alți contemporani, un spirit ales de
gospodar.

Pe la „Sub-coasta”, unde se po-
ternea dealul Mărișor, în zidurile
Inchisorii Văcărești, N. Minoiici s-a
înfînrit cu Arghezi.

— Ascultă domnule Arghezi, i-a
spus primarul, este unul „Ion pînă-n
gît” care se ține scot de capul meu...
I-am dat înfînire aici și odată n-a
venit... dumneata care stai prin par-
tea locului, nu știu cine mă-sa o fi?
Arghezi s-a recomandat: Ion
pînă-n gît!

În vremea Bilatelor de Popagol,
formatul lung, caidian și cel scurt,
ca o jurubîță, săptămînal, Arghezi,
în ajara semnăturii cunoscută s-a
mai folosit de Cocă, simpla inițială
T.A. sau B. de P. Alieori, la fel
de scurt, Rep-ep.

Te-ăș întreba, deși cred că
răspunsul l-am și ghicit, de ce l-ai
folosit de atîtea iscălituri?

— Uneori e o problemă de stil,
alioori e o necesitate și cîta-odăia
jantezi... depinde.

Arghezi și-a căutat un nume pînă
și l-a găsit și după aceea l-au mai
trebut în forma de nume în legătură

TUDOR ARGHEZI în 1912

Tudor Arghezi

cu ideea, spațiul tipografic și cazul
relatat. De multe ori ieșea cu cite
două articole de-odată în ziar: unul,
atunci îl semna T. Arghezi și, cînd-
lă, Coco.

— Mai am o întrebare în numele
unor cititori: lucrări întregi, cărți
sau volume, au fost semnate și al-
fel?

— Niciodată... întoideana Tudor
Arghezi.

Tot la „Începuturi” poate că s-
adaoga și înfînirea cu Caragiale, în
sala unei expoziții de pictură de ne-
vremuri, din centrul Capitoiei. Arge-
zi era băgat un fel de custode la
expoziție. Văra, ca să-și aduna ceoa
parale, Theo se angaja în cite-un loc,
pe timpul vacanțelor școlare.

Poestește Arghezi:

— Cîteam o carte în sala mare și
găsisem cînd de-odată într-un grup
găligos de tineri condus de Cara-
giale... El umbla adeseori cu cite un
grup de tineri, un fel de băiețoi de
bani-gata, cu baston și fercheși, care-
țineau isonul... Caragiale se compă-
nea ironic în mijlocul lor. Se opresc
în jașa unui tablou celebru, al lui
Puisis de Chavannes... Uitați, mă, zise
Caragiale, arătînd cu bastonul, asta
e un tablou de P... la Chavannes...

Toți pulesc în ris dîndu-și coate și
repelînd pe voci diferite gluma nepo-
frită... M-am rădicat din scaun și
m-am dus drept la Caragiale: oți gre-
și domnule, i-am spus, nu se cîștiea
asa, ci Puisis de Chavannes, cu V...
Caragiale rămase surprins... Mă, tu
ști cine sint eu?... Nu, v-am răs-

puns... Flistici Caragiale
a plecat. A doua zi pe la
prînz veni din nou la ex-
poziție, de data asta sin-
gur. S-a așezat pe un
scaun în jașa mea și s-a
uitat în ochii mei... Mă,
tu știu cine sint... Da,
știam, i-am răspuns... Mă,
tu nu mi-ai pe mine că sint vulpe
bătrîna. Tu scrii... Nu, n-am scris
niciodată... Uite, zise din nou Cara-
giale, eu vîș că scrii, Arală-mi și
mie... Ai nevoie de chichife pe Cara-
tu nu te cunoști... Nu, domnule Cara-
giale, dacă n-o să fii în stare să
găsești singur chichifele astea, n-o
să scriu niciodată...

Tata face o pauză de glîndire. Peste
cite vreme? Peste cite evenimente
trece gîndurile lui?

— Eu fusese în străinătate și mă
întorseam, Caragiale, care deținea
scritor mare și cunoscut de toți, lu-
sese între timp acuzat pe nedrept că
plagiase piesa Năpasta și eu l luasem
apărarea... Într-o zi Iosif Nădejde,
redactor la Adevarul, veni la gazeta
la care lucram: în redacție la noi e
Caragiale, mă spus... S-a întors de
la Berlin și vrea să te cunoască...

L-am găsit într-un birou cu cîteva
halbe goale în jașa, înconjurat de ga-
zeta... Cînd am deschis ușa și cînd
Caragiale a dat cu ochii de mine, a
izbutit: nu fream spus eu, mă, că
tu scrii! Și m-am îmbrățișat...

— Nu duduia, aici a Arghezi,

— Trăiește re-epulor.

— Probabil că a unul Algabe
care telefonul e în alingere... Sper
că nu face și ala literatură!

Baruțu T. Arghezi

— Tărie telefonul. Convorbirea
întrepu.

— Nu duduia, aici a Arghezi,

— Trăiește re-epulor.

— Probabil că a unul Algabe
care telefonul e în alingere... Sper
că nu face și ala literatură!

Baruțu T. Arghezi

— Tărie telefonul. Convorbirea
întrepu.

— Nu duduia, aici a Arghezi,

— Trăiește re-epulor.

— Probabil că a unul Algabe
care telefonul e în alingere... Sper
că nu face și ala literatură!

Baruțu T. Arghezi

„Mărișor”. Casa poetului

Discuții despre măiestria dramaturgului

Secția de dramă a Uniunii
Scriitorilor a organizat vineri
12 februarie 1980, o discuție
privind problema măiestriei
în dramaturgie. Discuția a în-
ceput prin referatul prezentat
de criticul Simion Alifirescu.
Au luat cuvîntul apoi Mihail
Davidoglu, Liviu Bratoloveanu,
Ion Șahighian, Teofil Bu-
bucan, Ludovic Bruckstein, Ho-
ria Delcanu, Călin Căliman,
Victor Birlădeanu, Ioan Ma-
sloff, Paul Everac. În încheiere
a vorbit dramaturgul Aurel
Baranga. Discuțiile s-au pur-
tat pe marginea problemei
inovative în teatru și a necesi-
tății întrebîndu-și anumitor
formule de expresie, a promo-
vării tinerilor dramaturgi, a
rostitului criticilor dramatice și
a situației autorilor de teatru
din provincie. Discuția, a fost
în general utilă și a prilejuit
unele schimburi interesante de
puncte de vedere, deși uneori
s-a marginit numai la obiec-
ve cu caracter personal. Cum
însă din această dezbatere se
desprind cîteva probleme inte-
resante care preocupă în mo-
mentul de față frontul nostru
teatral, ne luăm îngăduința să
revenim într-un material mai
amplu asupra celor discutate.

În cronică noastră din nu-
mărul trecut a fost omis nume-
le actorului Constantin
Vintilă, care a adus o con-
tribuție pozitivă la deslăsu-
șirea spectacolului cu piesa
„In căușarea extraordinaru-
lui”.

CRONICA DRAMATICA

De două ori pe săptămîină, lumea și marța,
pe scena Teatrului Național din Craiova jum-
nile nu se aprind, corina nu se coboară și nu
se ridică, iar folioile, lojile și stăruirile cămîn
goale. În jașa clădirii teatrului, acolo în piața
unde în 1857 craiovenii au încins, la lumina fă-
clăilor, Hora Unirii, moment imortalizat în cele-
brul tablou al lui Theodor Aman, nu te va în-
fînira nimeni cu obișnuitul „N-aveți un bilet
în plus?” S-ar părea că în aceste două zile
actorii se odihnesc și că ecuvitatea teatrului
este temporar întreruptă. Craiovenii știu însă
că în fiecare luni și marți, artiștii teatrului jo-
că la zece și zece de kilometri, pe scenele unor
camine culturale, case de cultură, cluburi mun-
citoroști. Ei știu că în aceste două zile artiștii
pe care îl răspîlesc cu aplauze în cele șapte
spectacle săptămînale sînt așteptați cu aceeași
dragoste în state îndepărtate unde pînă mai
acum cîțiva ani despre teatru se știa doar cite
ceva, din auzite, arta fiind prin părțile acelea
doar domeniul șarlatanelor, improvizații de
turnee comerciale, vehiculînd fie înepții pa-
trioțarde, fie pornografii culșese din recuzita
cine știu căreți trupe de revistă.

Apropo! Iți cei ce ne ocupăm de conse-
narea fenomenului teatral am scris adeseori
despre ceea ce a realizat cutare teatru în do-
meniul stringerii legăturilor cu oamenii mun-
ciii, am publicat bucuroși cifre și date impres-
ionante de grațioare, am elogiat colectivele și
artiștii care au mers în fabrici sau în sațe.
Cit de palide și de pușin grăitoare mi s-au
parut toate aceste informații, fie ele poezic
aduse din condei, și toate consemnările pale-
tice scrise din birou, mi-am dat seama atunci
cînd am plecat statură de artiștii Teatrului Na-
țional din Craiova într-o localitate din regiune,
și anume la Balș. Atunci pentru prima dată
am regretat sincer că nu sînt înzestrat cu da-
turile unui poet ca să pot descrie așa cum
se cuvine clipele emoționante trăite în mijlocul
acestor oameni, veniți într-o seară de iarnă
în sala unei case de cultură, să vadă piesa
lui Erich Maria Remarque. Comuniunea lor cu
arta, — aceeași comoră pînă nu demult ne-
cunoscută — pareă firească, datînd de ani de
zile. Dar cu deosebire emoționant era respec-
tul pe care acești oameni îl arătau opere-
rii. Nu sînta copilului care se apropie de
artă de un lucru necunoscut, ci preluirea a-
dîncă a unui fapt a cărui valoare și mesaj
îl cunosc și îl păstrîm așa cum se cuvine.

Pentru că la Balș am văzut oameni simpli,
lucrători de prin părțile locului, țărani, muncito-
ri la gospodăriile agricole de stat, venind
la teatru însufleșiți de dorința de a se bucura
și de a cunoaște și nu din obligație, nu che-
mați sau aduși prin cine știe ce mijloace de
așa zisa propagandă cum își închipuie domni-
de la voiele apuse sau transrocianice. Vestea
sosită Teatrului Național din
Craiova pentru ziua res-
pectivă, nu era nici cel
puțin cu ostentate și recla-
mă adusă la cunoștință. Ci-
teva efise în comună, un
anunț la stația de radio-

Cu Teatrul Național din Craiova în regiune

Artistul amerit MANU NEDEIANU,
văzută de SILVAN

amplificare și nimic mai mult. Cînd am sosit
noi, cu cinci ore înainte de începerea spec-
tacolului, trei sferturi din cele trei sute nouăzeci
de locuri erau vîndute. Am pornit alături de
cîțiva actori prin sat, La Alimentara, în li-
brăria sau bibliotecă satului am fost martorii
următoarelor discuții între locuitorii: „Ven-
ră artiștii?” — „Veniră acum cu mașina”.
„Luarăți bilete?” — „Luarăm azi de dimi-
neală”. Era pentru ei ceva firesc, dar și ceva
așteptat cu emofia cu care se apropie de fa-
păle cu adevărat minunate ale vieții. Am stat
apoi mai bine de două ore alături de admi-
nistratorul turmei și l-am privit pe cei veni-
ți să cumpere bilete. Treceau de la lucru
pe seară sau lăsașeră treaba pentru oțeva
clipe și se repetează pînă la Gasa de cul-
tură. Cu deosebire emoționant era teama pe
care fiecare din cei ce intrau pe ușa o aveau
la gîndul că nu vor mai găsi un bilet pentru
seara.

Dar mai era ceva. Pentru că cei din Balș
nu veneau la teatru pentru prima dată. Și
asta se vedea după cum cereau răbdători
achetarea sălii de spectacol, nemulțumiți că ve-
niseră prea lîrziu și l rugau pe casier să vadă
dacă nu cumva nu mai sînt bilete „bune”.
Pentru ei faptul era cit se poate de normal și
de la locul lui. Dar mie mi se părea că asist
la cel mai minunat spectacol pe care îl vîzusem
vreodată: acela al deșteptării omului, al
ridicării lui pe o treaptă de cultură, inaccessi-
bilă altădată.

Cînd a bălît Gongul liniștea a cuprins în-
treaga sală. Din momentul acela n-am mai
făcut distincția între o sală din București și
una dintr-o îndepărtată așezare de provincie.
Spectatorii de la Balș au ascultat cu atenție,
s-au îndoișat și s-au bucurat odată cu eroii
piesei. Dacă mai adăugăm că tot aici Pygma-
lon de Bernard Shaw a înregistrat nu mai
pușin de 810 spectatori, matineu și seara, ne
dă seama cit de mare este dragostea de tea-
tru a celor ce muncesc.

Comentent cu spectacolul am urmărit și
reacția sălii. Pe fețele tuturor spectatorilor se
citea nu mirarea ci interesul, pasiunea cu
care vroiau să înțeleagă și să pătrîndă totul.
De aceea au reacționat la momentele chele ale
piesei și au surprina cu multă înțelegere ei

esențiale. Discuțiile din antrec și de la sfîrșit
spectacolului, ca și aplauzele la scenă de-
chisa, m-au dus la concluzia că într-adevăr
mesajul piesei trecuse în această seară rampa
E drept, interesul publicului scăzuse întru
otiva în final, dar aceasta din pricina carac-
terului monoton și discursiv al ultimelor mo-
mente ce nu aduc nimic nou în definierea ca-
racterologică a personajelor și în împlinirea
conflictului.

Gare sînt cauzele pentru care publicul din
Balș înțelege și prețuiește astăzi teatru? Cred
că ele trebuie văzute în temeinica operă de
educație artistică pe care Teatrul Național din
Craiova o întreprinde cîte de ani de zile. Mai
întîi prin îndrumarea atentă a echipei artistice
de amatori din localitate (una din cele mai
bune din regiune) și apoi prin spectacole de
o serioasă înaltă artistică prezentate în
mod sistematic aici, ca și în alte localități.

Pentru că, spre lauda lor, artiștii și tehni-
cienii Teatrului Național din Craiova nu fac
nici o distincție între spectacolul de la sediu
și cel din turme. În cele cinci ore cite au pre-
cedat începerea spectacolului, tehnicienii și ar-
tiștii au pregătit reprezentarea de seară cu
emofia și minuțiozitatea unei adevărate pre-
mier. Nu s-a neglijat nici un amănunt, nu s-a
„improvizat” nimic, nu s-a uitat nici cel
mai nesemnificativ accesoriu. S-a lucrat intens
pentru reglarea luminilor, mașiniștii și elec-
tricienii au studiat cel mai bun loc de ampla-
sare a reflectoarelor, totul a denotat înfrun-
garea pe care o simți atunci cînd îți că seara
vezi întîlni un public exigent. Și să nu credeli
că toate acestea sînt detalii lipsite de impor-
tanță pe care publicul nu le sesizează. Dimpo-
triv! Văzîndu-se respectat, publicul și res-
pectă și pe cei ce vin în mijlocul lui, învîtați
în același timp să deosebească arta de im-
provizatia superficială. Așa se și explică de
ce mulți din locuitorii comunei Balș nu-au mărtu-
risit nemulțumirea lor față de turneul unor
cîntăreți de muzică populară și uyoară, care
au venit nu de mult în mijlocul lor, cu pro-
grame învechite, executate la înfîlțare, fără
nici un fel de considerente artistice. După
cum ne încredința directorul Casei de cultură,
tovarășul Protopopescu, un înimos și priceput
organizator, cei de la Balș sînt hotărîți să nu
mai primească pe scena lor asemenea înghie-
bări pseudo-artistice. Dar pentru a ajunge la
această conștiință a trebuit ca ani de zile, un
teatru național să vie aici cu spectacolele cele
mai valoroase, jucate în condițiile tehnice și
de interpretare cele mai bune.

Pentru că important și demn de relevat este
faptul că actorii din distribuția „Ultimei etape”
— Paula Gălitză-Gonstănescu, D. Aureliu,
Maria Balint, Vasile Constantinescu, T. Pa-
trașcu, Pavel Căsu, M. Constantinescu, artista
emerită Margot Boleanu Păcuraru, N. Vladimir

și P. Iliescu — au dovedit o înaltă conștiință
profesională și artistică.

Faptul este cu prisosință laudabil, mai ales
că pentru tehnicienii și actorii aceste deplasări
necesită unor eforturi destul de serioase. Este
suficient să amînăm cîte după terminarea spec-
tacolului s-a lucrat la deslășirea și reanhal-
area decorului în camion aproape o oră, în
timp ce termonelul scăzuse binîșor sub minus
cincizece grade, iar actorii erau după o
altă deplasare, cu o seară înainte la Filiași, și
după o dimineață de repeliție la sediu.

Și totuși, voia bună nu-i părăsise nicio clipă.
Nici chiar atunci cînd ne-am întors în auto-
buzul necîlzit. Dar discutînd despre spec-
tacol, despre vîitoarele turnee, despre Caragiale
și în general despre teatru, abia la Craiova
privind ceasul din centrul orașului, ne-am dat
seama că de multă vreme băfuse miezul nopții.

Am plecat la Craiova cu intenția să scriu
despre oțeva spectacole ale Naționalului din
localitate. Dar ceea ce am văzut la Balș m-a
îndreptat să scriu analiza propriu zisă a
spectacolului „Gasa din strada Coșbuc nr. 10”,
„Pygmalion” și „Ultimele etape” pentru numă-
rul viitor. Asistatsem însă la un fapt de cul-
tură alt de plin de semnificații, înell a-l trece
cu vederea mi se părea o adevărată impietate.

Valeriu Ripescu

„IUBITI CARTEA”

George Coșbuc: Balade și idile

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

În nordul țării, la oțeva ki-
lometri de Salva, am cunoscut
acum cîteva ani satul lui Coș-
buc, străvechiul Hordou, așe
zai deo puris și de alta a ri-
ului cu nume de alini, Săduța.
În cîteva ore petrecute se vîi-
morii bătrîna, cu lojele roii-
lor încremenate ori pe ulițele
străbătute de strănepoții lui
Georgică, factorul popii din
Hordou, întorcîndu-mă, pentru
o clipă, cu gîndul înapoi, am
avut uluitoarea impresie că nu
poetul s-a născut în acest sat
ci satul descinde din stihurile
sale. Oamenii au înnoit mulți
peisajul, dar acrotese și astăzi
cu sîmținea plăpî străjînd
cărările singuratic ce duceau
spre moara. După Eminescu,
Coșbuc a poezie cel mai ci-
tit poet român și nu trebuie să
se ignoreze acest lucru. Poe-
zia sa, optimistă și generoasă,
a pătruns adine în conștiința
poporului liberă subitile ale
simțului poetului și-au întrecu-
șu șiragul lacrimilor ori cu pe-
letele scintiltoare ale risului.

Coșbuc rămîne un mare poet
al literaturii romine, un poet
cu totul surprinzător care a a-
dăpat pe unele poezii al că-
ror sunet ne răscotește sufle-
le. Laboratorul poetic al lui
Coșbuc a fost cu dăruire do-
tat de către natură, imagini
scintiltoare, transpor ca bău-
gări de laudă înfînrite, în rit-
muri îngetoase, de o sonoritate
deplină. Tînuța stihurilor
lui Coșbuc nu ne lasă să întra-

cedem proces de ochimă în-
delungată, ci ne ducă mai de
grabă cu gîndul la fînșura iz-
voarelor, la rețesarea per-
tuă a marilor fluviu.

Despre viața lui Coșbuc nu
a-a scris prea mult și omul a-
ceasta rădică din vîrstă Hordou,
lui din ale cărui versuri se de-
găsește lumina, seta de frumuse-
țe, o dus o uiață umbră de
tempuriu de amăncîdine, în
care singura bucuria a fost
muzica. Poni mîlțari: procu-
pat de destinate țării sale, ga-
zetar strălucit, popularizator și
culegător al comorilor folclorice,
ce, vală diferite imagini care
l-au nemărit pe Coșbuc. El a
întreținut și se continua în con-
temporanitate.

„Poetul înrîmîm” cum l-a
numit Ghera în studiul său,
a reconstituit, precis și convingător,
imaginea satului romi-
nesc în perioada asuprii mi-
șterii și s-a făcut ecoul unor
strigăte de revoltă și dezădej-
de. Noi vrem pămînt rămnec
un poem viguros, avertisment
lucid pe care robii pămîntului
îl dau nestăpînitor ciocu. În
versurile sale se ogîndesc mo-
mente ale unor ascultite con-
flicte de clasă, satul nu este
redat numai prin prisma mi-
loacter picturale ci sinteză
înțelesului subterane, se
sugerează idei care înfrîntau
țărănia în drumul ei spre o-
țeva „dreptate”. Măie „dile”
îl lăsa vîntul lor de amărî-
cine. Disprețind pară di-
mensiunea rigidă ale unor ex-
presi consacrate, Coșbuc la în-
țreție sensurile „cazui” i-
dilelor chior. Poetul nu s-a
împăcat cu descrierea unor im-
agini suave ale vîieții, ci a pro-
iectat totdeauna asupra lor lan-
terna maglău a oruloilor re-
alității sociale. Și dacă n-a făcut
direct, în versuri, a străcurat
această lumina realistă în în-
săși tonalitatea unor poeme, în
metoda discretă și tulburătoare
a stihurilor. Acest lucru a
fost cu alți mai greu, credem
noi, cu alți Coșbuc posada, așa
cum am mai spus neobisnuit
colistă de versificare, care nu
lăsa dus decît răsări la factu-
litate. Alunci cînd nu s-a putut
exprima

Leonid MARTINOV

Pasul

Pasul a fost făcut...
Nici n-are vreme colbul
Să scrie sub mersu-și apăsat,
Că - în clipita-aceea scurtă -
Global
In urma-i mi de leghe-o și lăsat.

Din îndrăzneții zbar
Nu poți să-ntorci pământul,
Nu-l poți întrece
Oricât ai gonii
Nici implorându-l,
Nici ameninându-l -
In joc nu-l poți aprin -
Nu poți să-ți pe loc
Cu nici o-mbrărire,
Strivit sub tălpi, pământul fără glas...

Pământul, - veșnic sprijin la plecarea
Pe el înscrim
Următorul pas!

In românește de TIBERIU UTAN

Lăzay LAJOS

Poezie și realitate

Aprupe toată noaptea am scris, vegheat de stele,
ca n zorii albi un cîntec să duc iubitei mele.
Spre zău, poezia vădui căi prea puțină,
cînd șușelata, la geamuri, grădiniile
lumina...

In românește de ION BRAD

Nina CASSIAN

De genul feminin

Așa e pacea.
Așa e munca.
Așa e dragostea.
Și ploaia - ca o legodnică
Schitașoară și fericită,
îmbărcînd pământul;
și iarba pe care vîntul o biciuie,
sporindu-i rezistența.
De genul feminin:
așa e toamna.
Așa e răbdarea
și fecunditatea.
Și piatra cu vultu dulci (și dur)
și furtuna răzvrătită aninind spațiile
cu strigătul ei triumfător.
Așa e nădejdea
și revoluția
și frumusețea.

Lucian VALEA

Cîntec despre copilul minerului

Pentru ochii lui deschizi să învețe,
Pentru sursul lui infirmit ca o nălbă,
Lumea are de la-nceput două fețe:
Fața tatii, suind din adincuri - neagră -
Fața mamei, venind din lumină - albă

Pentru obrazul lui de lună nouă
Mingiteile sint ca niște plozi -
Miinile mamei, albe și moi.
Seamăno c-o ploaie de stele;
Miinile tatii, negre amindouă,
Cu niște plozi răcoroase și grele.

Pentru somnul lui cuminte și tealar,
Pentru viitorul lui, sfînt tealar,
Miinile negre în fiecare zi aprind un lăcutăș
Cînd trezesc, din amorțea lor de moarte,
cărării

In timp ce miinile albe, ca niște
păsări subțiri
Îl urcă, pe aripile lor, în leagănul lunii...

Nichita STĂNESCU

Stihuri de îmbărbătare

Tăcuți atlantozauri - milenile netape
pe galbena Sahară călăcăzete cete cete,
O femeie steapă să îți, cînd lungi canale
le-am hotărît, și codri, la simurca tatei...
La ce-ai lăsat să-ți solta, din tine, gropi
întoarse,
de-au prăvălit văzduhuri, cu marginile arse!
De ce-ai lăsat la pieptul tău, încrețit de
vîntului,
să-și scuture ciuperca doar racle și
morminturi!

La ce, deșert al veșii, zimbatale ciuperca
cu năfrăscă moarte se-ncearcă să în năfrăscă
O femeie steapă să îți, cînd lungi canale
le-am hotărît, și codri, la simurca tatei...
La ce-ai lăsat să-ți solta, din tine, gropi
întoarse,
de-au prăvălit văzduhuri, cu marginile arse!
De ce-ai lăsat la pieptul tău, încrețit de
vîntului,
să-și scuture ciuperca doar racle și
morminturi!

Și-au otrăvit pustiu, o galbenă Sahară,
dar darul meu de pace mai strîns te
încăjează,
mai viu mi-apare acum și mai de neînfrînt:
îți va preface, miine, nisipul în pământ
și stătuțoare așe, pe dunele acele
vor înverzi, în vîntul gîndurilor mele.

Primul volum al romanului Bărăgan a stîrnit un interes explicabil: o carte de actualitate, scrisă cu vervă, punînd interesante probleme de lume, luminînd într-un chip original o seamă de relații între oameni și pînzele epocii noastre, cu multe personaje bine conturate, iar în centru - un eroi de tip nou, viu, atrăgător, un muncitor comunist, energic, generos, plin de neastîmp, Tocmal datorită interesului stîrnit mulți se întrebau cum va continua romanul? Început domol, pe îndelete, ca o inițiere treptată a eroiului principal în diverse aspecte ale „mediului” în care urmează să împlinească sarcina sa de partid (deci cu o construcție într-un fel de tipul celui din Suflete moarte ale lui Gogol, cu posibilități deschise pentru autor de a lărgi mereu stera investitilor), primul volum se termina pe neașteptate cu sfîrșirea unei drame în stil polohovian, prin săsirea „de pe lumea cealaltă” a lui Tiberiu Erhan. Instrumentarea între cei doi frați, etc. Ce va urma? Va reveni autorul la formula romanului-reportaj (sau a romanului cronică), limitîndu-se la „angajamentul” (necris) luat de a ne relaționa cu toate peripețiile „carierii” de director a lui Anton Filip? Sau, dimpotrivă, va fi ispitit de a „dramatiza” în continuare subiectul, obligîndu-l să scrie să treacă prin procese sufletice complicate, să ia decizii spectaculoase, să-și încordeze în situații neprevăzute facultățile omne de care dispun? Trebuie recomandat de la bun început că V. Em. Galan n-a mers pe niciuna din căile previzibile, ci ne-a dat în volumul II ceva cu totul deosebit de materialul volumului I. Partea a doua a romanului e la primul rînd o carte de atmosferă.

Construcția e remarcabilă. Concentrînd într-un interval de timp foarte scurt o seamă de evenimente importante (pe scara unei comuni, evident, și chiar a unei plăși) ca „prelucirea” Biranșilor și „vacanțele totale”, scrierea lui Berlian și încercarea omenească să se aprobe o răsămîntă (cu ajutorul „lucicilor” ruși și negri), repartizarea la Lespezi a inginerului Cristescu, hotărîrea secretariatului de partid Lespezi de a-l schimba pe secretarul T.S. alii etc., planînd toate aceste fapte în intervalele dintre momente în care sînt publicate înfățișările dintr-un 3-5 martie 1940 a C.C. al P.M.R. și momentul în care este ajung să fie comunicate de împășii, autorul a știut să împletească art de stîrnă diferite fire ale așezării, să adreseze în ele un număr alt de mare de personaje diferite, înalt realizarea în cartina, în scopul de a vedea, înțelega și sălă, ceea ce sînt înfățișate. Volumul II al Bărăganului este și o monografie, dar o monografie social-psihologică, compusă dintr-o suită de personaje diferite, semnificative. Tabloul specific este edificat, aproape haotic, al stăruie război de stăruie revoluției este zăgărit cu o mișcă sigură și - lucru important - deosebit de realist, tocmai datorită diversității schimbărilor de vedere, instantanee care par statice, înalte fiecare în parte, adîncindu-se în jurul unui dinamism ca într-un film epic realizat pe mai multe planuri. Perspectiva înaltă e clară și foarte bine motivată prin rezolvarea acțiunii în anul al principal, hotărîrea fiind intervenția partidei ca forță matrică a istoriei. Epavele reacțiilor care au început să se așeze, sperînd că ar putea să speculeze costurile vremelnice, nu vor putea să mai cedeze. Fără să fie formulată în mod explicit, concluzia acestui firesc din complexitatea imaginilor zăgărită.

Diversitatea de „medii” și „simțuri” n-a putut să nu ducă și la îmbogățirea tipologică a romanului. Aceasta particularitate a mai fost relevată în critică. Nu putem să subscriem, evident, aprecierea că avem de-a face cu un roman al „sufletelor moarte”, termenul neputînd fi folosit decît în accepțiunea pe care ia dat-o Gogol, adică de personaje care există doar în plămîntul cuiva, fictiv, fără posibilitatea

Chipul luptătorului comunist în proza noastră

III. BĂRĂGAN - de V. Em. Galan (vol. II)

de a influența mersul evenimentelor. Dimpotrivă, și Berlian și Cristescu și Spiru Nedelea și Gustav Poșci și chiar popa Chirtoș sînt personaje foarte reale, foarte vii, de existență cărora în 1940. dar și încă mult timp, nu se putea să nu se (să seama. Rămîne însă valabilă constatarea că în volumul II autorul n-a ocupat mai mult de personaje negative. Nu intră în atențiile noastre să discutăm acum cifre de justificat pare a fi această orientare, nu putem să ne pronunțăm fără să cunoaștem sfîrșitul romanului. De asemenea vom lăsa deschise alte probleme, ca de pildă existența sau inexistența unor „lungimi”, sau mai explicit, cît de încadrate artistic sînt unele descrieri biografice sau scenele literaturice. Desfășurate ca „hățitii” pe scara concavului Birșan, peregrinările lui Cămin, panica de care e cuprins etc. sau cît de „autentic” sînt „costurile” în compoziția unor personaje. Vom reține doar câteva momente indiscutabile ale autorului, ca portretul lui Berlian, al secretarului de partid, dar înțelegînd suficient de în profunzime, și așa un rol important, dar grosolan și prea încut pentru a putea face un alt rol decît cel de inițiator și unul „vechi” comunist. Soluția e incontestabil foarte ingenioasă, tipul semănînd într-un fel cu faimosul căpitan Rîbăreanu al lui Kaptin Fîră și se poate să fie înțeles, Berlian apare ca un dușman periculos și înalt vîntul, nu pentru că l-ar lipsi unele însuși necușate, combativitate (înaltă), spirit de observație, curajul sau mai degrabă un anumit toșcă, ci pentru că se aventurază la luptă cu niște oameni care îl depășesc tocmai pe terenul pe care angajăzîl și bălăie. Cu toți acei care-l urăsc pe comunist și care-l urăsc pentru că nu pot să înțeleagă psihologia unor oameni superiori, Berlian va purta lăstă în primul rînd pentru că îl subapreciază adversarul. Soluția lui Berlian este înaltă și la dezvoltarea mai amplă a universului sufletesc al lui Erhan, care spre deosebire de volumul I se definește acum în mod clar ca un oportunist și un deșertă. Foarte plătăscă și figura lui Cristescu, deși deosebită în prezentarea personajului, abordează aproape complet a purilor de legătură cu Cristescu din vol. I e superioritate. Remarcabilă și analiza psihologică a înfățișărilor semi-comuniste, semi-pervertite ale lui Gustav Poșci, încercarea autorului de a stăruie în anumite condiții umanitare înalt realizată și foarte clar și în soluția unui copil pervertit și război, este deosebit de multe și interesante psihicizări. Volumul II al Bărăganului e a carte foarte densă și foarte deosebită pe scara stăruie, cuprinde o lucrare elementară mai pe care le cuprinde. Cu altă mai mult cu cît se întindează în primul rînd stăruie și stăruie cu elemente noi aduce acest volum din punctul de vedere al zăgăritărilor chipurilor de luptător comunist?

Ar fi neajust să spunem că portretul lui Anton Filip nu s-a îmbogățit. De la omnia lui în Lespezi se trece 4-7 luni și se realizează mult mai stăruie pe stăruie, mai puțină înțelegere de lăstă, mai sigur

pe hotărîrea omni al - în consecință - capabil de inițiative îndrăznețe, dină la înaltă înaltă remarcabile de organizator și comunist. Dar acestea erau previzibile și în vol. I, caracteristicile personajului rămîine aceleași de altfel și omni lui în desfășurarea acțiunii și împănînt. Despre calitățile comuniste de la Lespezi de asemenea nu se poate spune nimic nou.

De aceea, în raport cu tema comună a acestui ciclu de articole, n-a sînt în mod firesc atenția chipul lui Măleş. Personaj epizodic în volumul I, acest activist de partid se dezvoltă amplu în cel de al doilea. Figura lui e interesantă și pentru că, în aparență, Măleş nu are nimic remarcabil, nu este înțeles ca vreo înaltă deosebită. Mai mult, pare a fi pierd, e omnia, demnia de obrăznicia și violențele lui Lespezi. Dar e cîntec și devotat partidului. Nu are încă o pregătire politică înaltă, n-a trecut prin vreo seamă înaltă de a deveni activist, de aceea în multe probleme se deosebește greu, nu are orientare necesară ca să se desprindă din cîntec în cîntec de „sarcini” și să vadă mai departe, dar toate cîte la face, la face cu abnegație, pentru că munca de partid a devenit viața lui, conștiința principală a partidului său pe pămînt. Lui Măleş II pare firesc să petreacă o bună parte a zilelor în meseriile drumuri, cu cîntec, cu hăț, pe jos, în ploaie și vînt, pe horoară și arșură, să deșerte și să mănînce unde poate și cum se simțea, adesea să nu deșerte din cîntec, să se treacă în orice oră pentru o altă muncă, să e în stare, pentru, să stabilizească, la face care în parte, legătura clară între devotamentul său față de partid și înaltă această înaltă deosebită de vînt și stăruie, (mai ales dacă autorul se hotărîsc de un tip cu Lespezi) dar gîte că această legătură există și de aceea apăsător și răbdare, chiar cu un fel de stăruie, înaltă care nu vor putea să nu se vie.

V. Em. Galan îl surprinde pe Măleş într-un moment greu: lipsit de experiență și de tăria înaltă și demnia de Lespezi, de acest caracter și deosebit, care a reușit să-l lege de el cîntec prin înaltă, cîntec prin personajele, cîntec pe și simplu epizodic al lui spiritul de „disciplină” al lui Măleş, care din păcate înaltă încă deșerte de mecanic, lăstă de cîntec înaltă omni simplu care este Măleş se produce un fel de deșerte: pe de o parte s-a obișnuit să „petreacă” și să execute înaltă toate „sarcinile” lui Lespezi, pe de altă parte simte din cîntec în cîntec că el, comunistul Măleş, nu poate fi cîntec în cîntec de acord cu Lespezi. Dar deosebită și-l manifestă gîntec în parte raportare scris pe care Lespezi le rapo, în parte proteste verbale în discuțiile între partii ochi, Măleş e incontestabil un malv, un candid, înaltă mărginit Lespezi și să folosească înaltă vîntul lui. Pentru că Măleş merca nu este de acord, el la dat porocă de „sarcini” (promisiuni, înaltă, pînă în cîntec, și amuză etc. Toată acțiunea falsitate a raporturilor între ei doi Măleş o simte, dar nici nu gîte s-o formuleze, nici să tragă consecințele.

Mihai Novicov

cronica literară

Ce nu înaltește-o pămînt,
Puteam fi un vag funigeli

Că nu m-a-nghitit nici pămînt,
Nici aer, nici valuri, nici loc.
Partidul îl înaltă,
Și clasa ca forță de șoc,
De nu m-a-nghitit nici pămînt.

In acest proces, adică s-a obiectat,
s-a identificat cu interesele generale ale clasei, ca aspectele cele mai înaltă ale actualității. Sentimental unei alții legăturii organice cu actualitatea e marturial direct în finalul amplului poem Torentul. În care, în prima parte, se toacă aspecte ale Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, iar în a doua, se înaltă un dialog înfățișat epocii noastre înaltă și n-avea lami cu adeborat umane:

de I. D. Bălan

rare simpatizate. Lăstă nu înaltă, înaltă, într-un dialog de resurse folclorice, suriat între acți și un înaltă ghocot:

— Bine-ai venit, străine!
— Bună să-ți fie omnia, venime!
— Ce vești aduceci în pămînt,
pe-ace?

Să fie adeborat
Ce a zvonit o țară?
Măe parcă
Nici omnia vine
Să spun ce povestea:
De niște zme...
De-o bună țară
Că-va leșt pe lume
Odată cu atomii

în înaltă, La televizor - Bătălia Sărbărească, Genușă, în lăstă cea deșertă. Glanul lui Lenin, poezii caracterizate printr-o înaltă tematică politică. În cîntec de poezii, emoția lirică e densă, spontană, de o autenticitate care se înaltă înaltă înaltă cîntec.

Deosebită deosebită lirică ală și versurile înaltă natura, cum sînt cele din Sărbărească, o înaltă poezie a lăstă și a vîntului de toamnă:

Sărbărească, înaltă. Mai sînt
pe horoară barza;
Grădina se deșerte în grănele-i
colori;
În vîntele răzări se proslăvește varza
Și-o roșă arde-un singe rîvnit
de mîrșitori.

Poeta folosește în egală măsură toate posibilitățile prozodice, pe care i le solicită conținutul unuia sau altuia dintre poezii.

Atitudinea nu e întâmplătoare și se bazează pe un crez estetic, care, lăstă a înaltă, e elastic și cuprînzător, cu o ușoară ironie înaltă împotriva extremităților:

— Hm, versul alb i-așa și pe dincolo...
— Ei aș, el este unicul, modernul!
— Dă-mi mine, colo, un sonet -
eternul...
— Rondelul-i slăbiciunea lui Apollo...
Natura-i mai cuminte ca pedantul,
Ea face urși, vițel și căprioare,
Iar noi ne-nduioșăm cînd mielul sare
Și ne-nchinăm cînd trece elefantul.

Maria Banuș întrebuințează, după cerințele organice poeziei, cînd un vers tipic prozodiei lui Șt. O. Iosif:

Mă mai ții tu azi în lanț,
Babă rea, lăstă,
Miine-ți sfarim eu, în danț,
Vraja, sub călcăie.
-înd acelea a lui Toprcleanu:

În Parnas, la noi, de-o vreme
Mare agitație,
Delicată muză geme,
Lung, cu ostentație.
Au ieșit la bal, în lume,
Șteie noi, cu grație,
Și ea n-a primit anume,
Nici o invitație.

cîntec, dară nu cel mai adesea, un vers liber de constrîngerea ritmului și a rimei.

Există în inima lumii, pe țărmul Mediteranei,
o minune albă de piatră:
Acropole.
Există pe lume miini spurcate
de crime:
ele-au înfîpt cîntec pe Acropole
steagul lor blestemat,
steagul cu svastica.
Așadar, variatela prozodică nu constituie un act de snobism pentru Maria Banuș ci o cerință firescă a conținutului ei de ideal și sentimente pe care vrea să-l exprime poezia. Un conștient revelator pentru preocupările și sensibilitatea oamenilor care construiesc socialismul.

MARIA BANUȘ: TORENTUL

Un strop sint; doar sînt mă pot aștia
Cîntec poezie-un strop să-și negre unda aș.
Și bîmbi, prizărit între molane,
Întîmplător, lăstă cîntec un grăunț.
Sînt eu din tine, vesule căruntă.
Ceva din ce ești tu,
Trăiește-n mine;
Ceva din ce se naste dă ocol
Încerc și eu florul demurgic
În gîntul cumpănit din discobol
Ce-azvîrle-n crug metalice planete.
Cunosc și eu înălțura sefe
Ce-o simte ziditoru-n ziua-năpuri,
Cînd zielele de noaptea se despart
Dar de mai are hăul căpătii
Eu sefei de gîndire nu-i pun gard,
Neantul înepunchi și cer: „Să îmi!”
Și dubul meu se-ncheag-n veșnicie!

— Așa e zmei -
Și cî-și clocește ouăle
Și-n vînt,
Și pe pămînt.
Poezia se încheie simbolic, exprimînd
- pe de-o parte - deșert de înaltă și
moarte iar pe de altă o înaltă sete
de viață a tot ce există, de la plîndă
lăstă și pînă la omul cu o clară conștință socială:
Mirosea a pămînt și-a năsoare
A clorofilă lăstă de lăpt
De-abia legisem
— Și ce greu -
Din noaptea,
Și eu și el,
Nici eu nu cred, nici eu.

Sub cubnia de vară e-o cloacă balionu;
Pe prispă cerculeșii revarsă-aurării;
Cebînd, adolescențu se lăstă du
de omniul
Și de mireasma dulcii, prin timp,
copilării.
Unele poezii sînt însă mai reci, cu
anume note prozodice, cu versuri șterse
și înexpresive, cu intenții salvrice ostentative
călăute, care ating prea puțin
coarda poeziei, cum sînt de pildă unele
versuri din Ecuații:

Am cunoscut oameni subțiri
și pariumași
ca o ligară de fol.
Sensibili și informați -
li delectau poemele noi,
cea mai înaltă mișcare la bursă
și Marea Ursă.
Priecepuu brice,
cîntăreșu orice,
cu zîmbet subțire,
dînt-o pîvire.
Viata: o ecuație,
rezolvată cu grație.
Viata: o bacantă,
pîcîntă,
care-ți înlînde tipia
plînă din fructe:
Ia!

Notabilă, în prezentul volum de versuri al Mariei Banuș, este lipsa oricărei prejudecăți în ceea ce privește folosirea versului liber, alb sau a celui metodic, cu rima.

Literatura română în școală

Din cerințele actuale ale profesorilor și elevilor

- Apariția noi înțelesă a manualului de clasa a XI-a.
- Intocmirea imediată a unui nou manual de teoria literaturii (clasa a VIII-a).
- Imbunătățirea manualelor pentru clasele IX—X, în spiritul cerințelor școlii.
- Editurile și presa literară să publice studii și articole privind scriitorii și operele prevăzute în programa analitică.
- Editura literaturii și ESPLA să tipărească antologii și culegeri cu scriitorii prevăzuți în programa analitică.
- O culegere de studii despre scriitorii studiați în școală.
- Editurile și Direcția difuzării cărții să asigure prezența permanentă în librării a lucrărilor necesare elevilor.
- Rezolvarea neconcordanțelor dintre programa analitică și manuale, ca și dintre programa analitică și timpul necesar studierii operelor propuse.
- O scurtă istorie a artei și muzicii românești.
- Atenție deosebită față de limbă și față de normele gramaticale și ortografice în vigoare, în manuale, presa literară și lucrările critice și beletristice.

conflictul, păreri personale ale elevului despre valoarea ideologică și artistică a lucrării.

Săcătind că experiența de mai sus este valoroasă și cum lectura în a-laza de clasă a elevilor reprezintă o activitate importantă, solicităm pe această cale pe profesori să ne comunice și alte asemenea metode de lucru, pentru a le populariza și a realiza astfel un schimb de experiență în toată țara.

Cultivarea limbii

Faptul că toți participanții la discuție, profesori și elevi, au ridicat cu o deosebită ascutime problemele limbii literare, ale stilului scriitorilor și ale însușirii gramaticii, ne arată că în manualele de școală nu trebuie să se găsească loc lucrării sau fragmente în care se întindesc vulgaritățile, expresii argolice etc. „Dacă marelui nostru Sădoveanu a putut să scrie o sută de volume fără să înfrunzeze niciodată un cuvânt din care nu se poate scrie decât inițială — a spus prof. Elena Paulescu — nu înțelegem de ce un limbă care este abia la al doilea sau la al treilea volum nu se poate dispensa de asemenea termenii care n-au nimic comun cu limba literară”.

Această discuție a avut un caracter mai larg, participanții referindu-se nu numai la lucrările indicate de programă, ci și la acest literatură noastră actuală. Din acest punct de vedere au fost criticate de elevi și profesori lucrări ca *Grupa de Eugen Barbu*, unele fragmente din *Cronică de familie* de Petru Dumitriu, *Mormoneii de Marin Preda*, precum și traducerea *baladelor* lui François Villon de Romulus Vulpeșu. „Pormormoneii trebuie excluse nu numai din literatura destinată școlii, ci și din întreaga noastră literatură. Ele nu ne dau un exemplu bun, — a spus eleva Mariana Păpuc din Craiova. La vîrstă noastră, noi nu avem încă un drum definit în viață și ele ne pot influența în rău. Cred că unii scriitori îmbracă realitatea în haine meschine, în stilul neglijenței lor”.

S-a mai subliniat că nu există suficiente studii despre limba scriitorilor noștri, clasici și contemporani, care să ajute pe profesori și elevi. Profesorul Gh. Dogaru din Craiova, arătând că analiza gramaticală și stilistică este de fapt o profundă analiză literară, a demonstrat că manualele și profesorii trebuie să imbine permanent, în mod organic, aceste analize cu predarea literaturii. De un mare ajutor ar fi publicarea în traducere a unor studii sovietice de specialitate și a unor metode. Presa literară este foarte săracă în articole de acest fel, și chiar revista *Luceafărul*, care ar avea datoria să se ocupe de ea în pagina închinată limbii și literaturii române în școli, n-a acordat atenția cuvenită acestei probleme. „Nu este nevoie de o analiză formală — a spus elevul Basarab Nicolae din Ploiești — care să numere epitețele, comparațiile etc., ci de o analiză stilistică profundă, care să pună în evidență valorile literare și conținutul de idei”.

Problemele gramatice au suscitat de asemenea interesul participanților la discuție. Arătând că profesorii își însușesc concluzia articolului publicat de prof. Ion Popescu în revista noastră („Nici o greșală de ortografie în școala noastră”), prof. Luca Preda din Craiova a spus că această chemare ar trebui să se adreseze și presei literare, ca și tinerilor scriitorilor noștri. Profesorii și elevii sînt

desori nedumeriți de prezența unor forme gramaticale în contradicție cu normele Academiei R.P.R. De asemenea și radio-ul are datoria să unifice diferitele sale emisiuni, adresându-se ascultătorilor într-o limbă literară, așa cum o recomandă în mod competent acad. prof. Graur în aprecia sa emisiune „Limba noastră”. (O deosebită din partea elevilor — emisiunea este programată la ore neprevăzute pentru ei).

Faptul că din clasa a VIII-a nu se mai studiază gramatica limbii române, crează unele dificultăți nu numai în predarea literaturii noastre, ci și la alte obiecte de studiu. Astfel, prof. Romulus Păpuc (profesor de limba rusă) arăta că neînșurubirea teminilor a gramaticii limbii noastre crează dificultăți în însușirea limbii ruse și a altor limbi străine. Ar fi necesar ca în programa clasei a XI-a să se prevadă citirea de recapitulare a cunoștințelor gramaticale imbinale cu analiza stilisticogramatică a operelor literare, aceste ore de recapitulare ar contribui la fixarea definitivă, prin intermediul practicii, a principalelor noțiuni de gramatică și ortografie.

In cadrul acestor discuții au mai participat, aducând exemple concrete din activitatea lor și reținut unele idei exprimate în darea noastră de seamă, profesorii: Constantin Ionescu, Mircea Radu, Natalia Boncu, Patron Elena și elevul Ioan Arghiripol din clasa a VIII-a.

Sperăm că publicarea acestor dări de seamă a discuțiilor purtate la Craiova și Ploiești va constitui un prilej de verificare a propriei munci, pentru profesorii și elevii din întreaga țară, pe care li revăzăm să ne comunice în scris păreri lor, altă despre problemele relatate, ci și despre oricare alte probleme privind predarea limbii și literaturii române în școală.

CONSFĂTURILE REDACȚIEI „LUCEAFĂRUL” CU PROFESORII ȘI ELEVII DIN ORAȘELE CRAIOVA ȘI PLOEȘTI

ani studii deosebit de importante, scris de pe poezii moravilor-țărăni, ca și noi de la biograful care ar trebui să se reflecte și în manualele școlare.

Aproape toți participanții la discuție și-au exprimat părerea că pentru realizarea unui bun manual de istoria literaturii române e necesară o colaborare între istorici și critici literari, profesori universitari de specialitate și profesori la școlile medii, ca o temeinică experiență pedagogică. Pînă în prezent, însă, așa cum spunea și prof. Ion Negreanu din Craiova, participarea profesorilor de la școlile medii la redactarea manualelor nu a fost suficientă solicitată.

Prezența în școli a acestui manual, în mare măsură depășit, se explică și prin păstrarea aceluiași program analitic de aproximativ 9 ani. Completările făcute ulterior au lăsat ne schimbată, de fapt, programa analitică, iar unele dintre ele nu sînt deloc îndreptățite. Astfel, prof. Ion Negreanu își exprima mirarea că pentru studierea operelor marilor noștri scriitori revoluționari Nicolae Bălcescu și a gândirii sale nu sînt rezervate decât două ore de predare. Faptul că despre Bălcescu se studiază și la cursul de istorie, nu îndreptățește întru nimic reducerea numărului de ore la istoria literaturii române, întrucît Nicolae Bălcescu a avut o deosebită influență asupra dezvoltării literaturii și gândirii avansate materialiste în țara noastră, fiind el însuși un artist al cuvintelor.

În ajutorul manualelor ar putea veni studiile publicate ca prefață în biblioteca școlară și Biblioteca pentru toți. Din păcate, așa cum a arătat elevul Budică Dan din Craiova, unele dintre cărțile aparțin în aceste colecții sînt lipsite de prefață sau prezintă prefațe ca un caracter prea abstract, nefiind seama că se adresează elevilor. Chiar prefațele aparțin în noua serie a Bibliotecii pentru toți, deși bine orientate și cuprinzînd interpretări judicioase, sînt lipsite de un minimum de date biografice. Întrucît aceste cărți se adresează tinerilor, este absolut necesar ca ele să conțină și aceste elemente.

Pentru întregirea imaginii epocii în care au lucrat marii noștri clasici, elevul Basarab Nicolae din Ploiești și-a exprimat dorința de a vedea publicate cărți cu amintiri despre scriitorii, despre împrejurările în care s-au creat unele opere capitale ale literaturii noastre, etc.

Uneori există o neconcordanță între programa analitică și manualul respectiv. Astfel, la manualul de clasa a IX-a, spunea prof. Adela Pop, programa analitică indică spre studiu *Tabula Toporul* și *pădurea de Gr. Alexandrescu*, iar manualul analizează *Tabula Boul* și *vîjtelul*.

Literatura contemporană în școală

Toți participanții la discuție au subliniat că o gravă lipsă faptul că pînă acum Ministerul Învățămîntului și Culturii nu a asigurat apariția unui manual pentru clasa a XI-a, lucrare de o covârșitoare importanță, întrucît dezbată problemele literaturii române contemporane, și în special ale literaturii noastre realist-socialiste. De aici nu s-au părut îndreptățite afirmațiile unor profesori care, făcînd hă de necaz, au afirmat că nici nu mai așteaptă apariția manualului, întrucît la ora actuală, după 12 ani de absență, există miile de astfel de manuale în toată țara, fiecare profesor avînd de fapt manualul său, întocmit oral în fiecare an. Designer, programa ar putea suplini introductivă lipsa manualului, dînd o indicație, ce-i drept sumară, totuși reprezentînd un fel de călăuzitor. Nici programa însă nu este suficient de clară, avînd o serie de deficiențe serioase. Astfel, din pricina lipsei de manual, ca și o mară cantitățile de cunoștințe ce trebuie transmise elevilor, multe dintre orele de literatură română din clasa a XI-a se transformă

în ore de dictare a titlurilor și datelor, în așa fel încît nici profesorul nu și poate dezvolta tema și nici elevii nu pot fi suficienți de atenți pentru a o recepționa. Această problemă a fost ridicată de mai mulți participanți la discuție, printre care elevul Papuc Ștefan din Craiova și eleva Mariana Dross din Ploiești. Pentru studierea unor scriitori se prevede un număr de ore cu totul insuficient. (Trebuie să ținem seama și de faptul că ora de clasă nu are decât 50 de minute, timp în care se face și examinarea elevilor, ceea ce, practic, reduce ora la 30 de minute). Astfel, pentru literatura dintr-o clasă două războaie se rezervă o oră (adică, de fapt, 30 de minute), timp în care urmează să fie studiate nu mai puțin de 8 scriitori și anume: Horeașia Papadopol-Bengescu, Ionel Teodorescu, Victor Ion Popa, Mihail Relea, Tudor Vianu etc. Comentariile sînt inutile în fața unei astfel de situații, întrucît timpul repartizat nu ajunge nici măcar pentru înșurubirea tîrziilor lucrărilor a acestor autori.

O situație asemănătoare prezintă și programa pentru literatura actuală. Astfel, în două ore ar trebui să se studieze aspectele esențiale ale operelor următorilor scriitori: Demostrie Botez, Cicerone Theodorescu, Radu Bourreau, Dumitru Corbea, A. E. Baconski, Mihai Dragomir, Victor Tulbure, Nina Cassian.

„Predarea acestor scriitori în două ore de curs (adică de fapt o oră) este o operație de-a dreptul imposibilă” a spus prof. Constantin Enciu din Ploiești.

Între-adevăr, literatura actuală, prin bogăția de opere realizate, cunoștința și iubite de masele largi, nu poate fi predată în altă de puțină oră și în această privință alcătuirea programelor au avut de înfruntat dificultăți reale. O sugestie în sensul rezolvării, măcar parțial, a acestei probleme, a adus-o elevul Basarab Nicolae din Ploiești, arătînd că simplificarea manualului de teoria literaturii pînă la nivelul real de înțelegere al elevilor de clasa a VIII-a, ar putea crea timp pentru cunoașterea și studierea mai profundă a literaturii noastre actuale.

Toți participanții la discuție care s-au referit la problemele manualului de clasa a XI-a, au arătat că lipsa manualului putea fi înlocuită în bună măsură prin existența unei Culegeri din autori prevăzuți în programă, cuprinzînd, pe lînga textele literare, succinte date bio-biografice, scurte caracterizări asupra operelor — și material ilustrativ.

În ambele consfățuri, alți profesori cit și elevii au cerut o insistență ca activitatea criticilor literare să fie mai mult legată de nevoile școlii. S-a cerut ca revistele literare — *Viaja românească*, *Luceafărul*, *Gazeta literară*, *Contemporanul*, *Tribuna*, *Steaua* — să găzduiască în paginile lor articole de sinteză despre literatura contemporană realist-socialistă și despre problemele moștenite literare. A fost salută inițiativa revistei *Viaja românească* care a publicat un studiu despre semnătorism, însă s-au exprimat regret că revista n-a continuat această valoroasă preocupare. Printre alții, prof. Barbu Cocos a cerut ca revista să publice studii asemănătoare și despre poborism, simbolism, sau despre unii scriitori mai puțin cunoscuți.

O gravă deficiență a editurilor și a Direcției difuzării cărții a fost semnalată de mulți din participanții la consfățuirile noastre. Este vorba de faptul că unele dintre cărțile prevăzute în program, cum ar fi *Bărgăgan*, *Strănuț*, *Enigma Otiliei* etc., nu s-au aflat în librării timp îndelungat. N-ar fi oare bine ca tovarășii de la editurile noastre să mai consulte din cînd în cînd și programele analitice?

O situație anormală din acest punct de vedere o prezintă opera poezilor prevăzuți în program. Întrucît o bună parte a poezilor indicate

de programă sînt cuprinse în diverse volume, aparute la mari răstimpuri, iar unele din ele demult epuizate, studierea operei respective se face cu mari greutăți, rîndind elevii un timp prețios. De aceea s-au întreprins propunerile profesorului Vasile de la Școala medie din Sîlnic, căruia i s-au asociat și ceilalți participanți la consfățuirea de la Ploiești, de a se edita, în Biblioteca școlară și în Biblioteca pentru toți, antologii ale poezilor prevăzuți în programă, care să cuprindă poeziile indicate în mod expres de program precum și alte poezii reprezentative, care ar contribui la definirea personalității fiecărui autor.

Pe de altă parte, există situații derutante prin prezența în librării a mai multor ediții, cu mari diferențe între ele, ale aceluși autor. Prof. Gh. Milica din Ploiești și alți participanți la discuție au arătat astfel dificultățile create de faptul că în unele din librării sînt prezentate în fața unei astfel de situații, întrucît timpul repartizat nu ajunge nici măcar pentru înșurubirea tîrziilor lucrărilor a acestor autori.

Se indică uneori în programa analitică fragmente mai puțin semnificative pentru opera studiată sau al căror sens este greu de descifrat a funcții cînd sînt repute din context. Un exemplu în acest sens a dat prof. Adela Pop de la Ploiești, în ceea ce privește fragmentul ales din *Serulul Hiroshimii* de Eugen Jebeleanu. (Cuvîntul pescarului japonez este asimil). S-a arătat pe drept cuvînt că, în acest poem, una dintre creațiile cele mai izbitoare ale poetului Eugen Jebeleanu, se pot găsi cu ușurință multe alte fragmente mai accesibile elevilor.

S-a arătat de asemenea, în cadrul celor două consfățuri, faptul că în clasa a XI-a se studiază literatura noastră actuală, care se îmbogățește

literaturii minorităților naționale. Așa cum a arătat prof. C. Enciu din Ploiești, predarea acestui capitol în timpul unei discuții din mai multe motive: în primul rînd, în unele antologii și culegeri destinate școlii, sînt prea puține traduceri din operele cele mai reprezentative ale scriitorilor aparținînd minorităților naționale, apoi nu se publică desule studiile sistematice de sinteză, privind creația acestor scriitori în perspectiva istorică. Săcolim că rezolvarea acestor probleme reprezintă pentru editurile noastre o sarcină extrem de urgentă.

Problemele dezbătute au fost variate, urmînd formarea multilaterală, armonioasă, a personalității elevilor, educarea lor în spiritul moralei comuniste. În ajutorul acestei munci educative s-a solicitat din partea profesorilor și elevilor sprijinul neprecupțit al scriitorilor de azi. Astfel, prof. B. Cocos din Craiova constată lipsa unei literaturi menite a fi folosită cu ocazia serbărilor școlare, a manifestațiilor de masă, a propus Uniunii Scriitorilor să iniție editarea unor culegeri de poezii, scene, piese scurte și lucrări dramatice la nivelul literaturii, închinată marilor evenimente din istoria patriei noastre și a mișcărilor muncitorești mondiale. Această idee a fost prezentată și în consfățuirea de la Ploiești unde s-a cerut editarea unor antologii noi privind marile zile și evenimente din viața omenirii (7 Noiembrie, 1 Mai, 8 Martie etc.). Eleva Guran Georgeta din Craiova, ca și alți participanți la discuții, arătînd că de mult a învățat din operele scriitorilor noștri de azi, și-a manifestat dorința de a citi și lucrări inspirate din viața tîmerului nostru, a școlii, subliniind că de interesante conflicte s-ar putea extrage din cunoașterea atentă a preocupărilor lor. Elevii și profesorii au arătat că de așteptate sînt lucrările al căror personaj central să fie figura profesorului de tip nou, a ele-

Aspect din timpul consfățuirii de la Ploiești

neconferenț cu opere de o deosebită valoare artistică, presa literară avînd datoria să urmărească și să analizeze cu claritate toate aceste succese ale frontului nostru literar. Pentru ca studiile, articolele, cronice și recenzii publicate să poată fi folosite de zecilor și zecilor de mii de elevi, participanții la consfățuirea au arătat că stilul criticilor literare trebuie să fie clar, accesibil, lipsit de prejuzici și afectare. Această idee a revenit cu insistență în toate intervențiile participanților la discuții. În acest sens, credem că trebuie însușită propunerea făcută în cadrul consfățuirii, de a se publica în revistele articole de sinteză privind dezvoltarea poeziei noastre actuale, a prozei, a dramaturgiei și, în general, problemele literaturii noastre realist-socialiste. Considerăm de asemenea justă propunerea editării unei reviste de recenzii, în care să fie incluse cele mai interesante articole și cronice despre cărțile scriitorilor noștri actuali și în primul rînd despre acelea cuprinse în programa analitică.

Dezvoltarea literaturii noastre realist-socialiste înseamnă și înflorirea literaturii în limbile minorităților naționale. Cum este și firesc, în programa analitică se prevede un capitol special pentru studierea

Note de drum

I Legende și întâmplări adeverate

Senzația că pășesc într-un continent nou, am avut-o prima oară când s-a ridicat avionul de aerodromul din Irkutsk, îndreptându-se către Pekin, capitala Chinei Populare. În ceașca alburie care se desprindea din avion, am văzut în partea de jos, departe, lacul Balkal, cu apa tremurând înțeleasă, săgetată de zborul alb al unui sol de pescăruș. Apoi ne grăbim să înălțăm aparatul, care a rămas parca vreamă pe loc; însă undeva, la peste două mii de metri dedesubt, munții și dealurile înzăpezite lugeau cu repeziune îndărăt pe măsura ce avionul se îndepărta de teritoriul Uniunii Sovietice.

După aproape două ceasuri, avionul s-a înălțat în înălțimi și pământul Republicii Populare Mongole a prins a stăci în soare. Un popas de două ceasuri în clădirea aeroportului din Ulan-Bator, sub un cer senin ca lacrima, apoi din nou zbor peste munți pleșuți, peste înălțimi netede, incrementele în lumina strălucitoare; am știut că se deslășoară înaintea și în lătrul pustii Gobi. Ceașca a sters încet-încet, înălțimile rămânând arare privite să străbată pînă la fața pământului, unde au început să se ghidească mai înalt ogăre perpuite între coaste prăpăstioase, apoi cimpuri tot mai largi, brazdale în toate direcțiile de a pâlăjenis de fire — canalele de irigație — și eșate semănate, prelufinduri, mici și dese, cu contururi geometrice ca traseu cu linia. Ne aflam deasupra Republicii Populare Chineză. Avionul cobora grăbit, peisajul primdea forme și culori tot mai luminate și mai vii. Într-un val de ceață a răpit ochilor vederea marelui zid lung de trei mii de kilometri, care se pierdea spre dreapta și spre stînga în împietrirea lui de două milenii. Când am ieșit din norii, s-au văzut jos, aproape, clădirile aeroportului, între care aparatul s-a așezat calm, clăruit de mîna mesteră a pilotului chinez. Erau ceasurile patru după-amiază: la București în acea clipă era încă dimineață, ora zece. Căci între Pekin și Capitala țării noastre sînt nu mai puțin de 8000 de kilometri.

Și totuși, brusc, senzația acestei distanțe uriașe s-a sters în fața căldurii cu care m-am înconjurat prietenii chinezi. Am uitat că m-am putut deslășii înscrisia de pe clădirea aeroportului, am uitat mîile de kilometri înghite de avioane — cînd am auzit vorbă românească rostită de prieten, cînd la ieșirea din clădirea aeroportului am văzut stătuia cunoscută din fotografiile, închinată păcii, cînd am trecut pe dinaintea primelor mari construcții deasupra cărora flutura steagul roșu cu seceră și ciocanul; la alt meridian, altă de îndepărtat. În mijlocul unei mulțimi cu altele de obiceiuri, într-un peisaj schimbat, — mă aflam însă într-o lume care pune mai presus de orice aceleași mari valori ale vremii noastre, care sînt la locul cel mai de preț și în fața mea: pacea, prietenia, construirea socialismului și comunismului. Și dintr-o dată, în mijlocul acestei mulțimi cu obiceiuri și înfățișare atât de diferite de alea care eram obișnuiți, în acest peisaj atât de altfel, m-am simțit într-un mediu familiar, apropiat și am rămas din toată înțelesul primului locașnic care ne-a întâmpinat, cu vinele de salivă, de bun găsit și de urare, primele pe care le-am învățat pe pământul Chinei: Ni-ha! bună vremea, sănătate bună!

II Dincolo de legendă

De ce oare, cînd vorbeam despre China, ne-am simțit îndrumați să ne închinăm numai priveliștii fabuloase, pagode zvelte la tot pasul, săgetînd cerul, pavilioane grațioase în grădini îmbalsamate și poduri arcurile pe lacuri de smarald, în care se oglindesc lampele de toate formele și culorile — o lume stranie, la care ne gîndeam cu emoție amestecată cu oarecare teamă! Aceasta e imaginea pe care ne-a dat-o despre țara Chinezilor, Marco-Polo, călător acum șapte secole, în parțile răsăritului, unde și se păstrează pînă astăzi numele: „drumul lui Marco Polo” și acum din Canton spre nord și a lungă pînă în parțile Pekinului, unde încă se află un „pod al lui Marco-Polo”.

Fostul oaspete, consilier și comandar al lui Kublîi, hanul tătarilor, a statornicit o legendă, pe care secolul de dezvoltare darnice. Au rămas, drept unica imagine a Chinei, mai cu seamă descrierile sale despre palatul de vară din San-Tun. Întreaga China era socotită un fel de țară împăratului verde sau a lui Mî-tsu. În timpurile mai apropiate, poveștile au adăugat știri despre Marele Zid, pe care imaginația l-a vrut să înconjoare țîna, ca o păvăză, despărțînd-o de restul universului. În inte-

vel ori la început de cel al anului 1957: această creștere a fost îndepărtată și depășită încă înainte de sfîrșitul anului 1958, adică în mai puțin de doi ani. Producția agricolă trebuia să atingă, la sfîrșitul lui 1962, o creștere de 35%, față de 1957, dar de pe acum ea se și apropie de 50%.

Anii 1958 și 1959 au constituit un uriaș salt înainte, cum denumesc cu mîndrie oamenii muncii din China marile lor înfăptuiri. Imaginea unei țări fabuloase rămîne tot mai mult în urmă, și China înaintează pe calea progresului, a celor mai moderne înfăptuiri ale tehnicii, atîngînd din urmă în multe sectoare stările avansate ca Anglia sau Japonia. De altfel, legenda și misterul reprezentat numai un val, iesut cu naivitate și romantism de vechii povestitori, în schimb cu interese precise de exploatarea de acum câteva milenii și secole, ca și de colonialismul modern, începînd din secolul al XVIII-lea. La adăpostul legendelor, un colosal popor era supus unei apăsări care nu se poate descrie în cuvinte sau care chiar descrisă, e tot atât de greu de conceput ca și o legendă.

IV „Toba înflorată din Fon-Yan”

„Orășul celor trei orașe” era apînecat de Yang-Tse care și rostogolea mîndru apele, purtînd spre ocean vapourile mari ale colonialiștilor, încercate cu bogățiile solului și solului Chinei și abia trînd bărcile sărace ale localnicilor care-și duceau de ici color surînzătoare și nevoia. Numai acum peste un secol, taipingii, răscoală care au deslășit războiul fărânc impotriva asupritorilor, au îndrăznit să încerce un pod peste Yang-Tse. Puterea taipingilor a fost înfrîntă după un deceniu, ca și curajosa lor încercare de a lega între ele cele trei orașe.

„Orășul celor trei orașe” era apînecat de Yang-Tse care și rostogolea mîndru apele, purtînd spre ocean vapourile mari ale colonialiștilor, încercate cu bogățiile solului și solului Chinei și abia trînd bărcile sărace ale localnicilor care-și duceau de ici color surînzătoare și nevoia. Numai acum peste un secol, taipingii, răscoală care au deslășit războiul fărânc impotriva asupritorilor, au îndrăznit să încerce un pod peste Yang-Tse. Puterea taipingilor a fost înfrîntă după un deceniu, ca și curajosa lor încercare de a lega între ele cele trei orașe.

Călătoria prin China populară

Numai în mîna mai rămas, hua-ku. Răfacim prin lume, ca și tu. Sana, sana toba, plîngi, avaz. Nu-i pămîntul dăruit la Fon-Yan, Nu-i frumoasă viața la Fon-Yan.

O-Cea-lin, stăzîi membru a ansamblului artistic din Fon-Yan, a învățat melodia și cântărele de la masa ei, Lin-O-tai, care lega cîntul și ea mai demult, cînd o lingură de orez, în repoluți înbușit al tobei La Pekin, în fața sîtelor de aceluși timp, cînd a terminat cîntecul, lăsa și așezat toba pe pămînt și tobei încruciate deasupra. Cîntecul tobei înflorite din Fon-Yan se încheiea din O-Cea-lin mai avea de adăugat ceva. Faptura puștică, negricioasă la hăț, ca toată lumea din jurul ei, a schimbat cîntecul cu un dîm, vîjelos, o cascada de rîuri și rîșcări, la început, ca o intrucăpăre a sfîrșitului semănate de foame, a vorbii, pricinite de navata apelor. A urmat o unduire poetice, tot uzi lui și grațioasă mai apoi, cînd chipul felei s-a luminat spre soare. În jurul vechii tobe care sunase plîngînd mai înainte, se deslășura un dans al bucuriei, al biruinței. Privitorii au înțeles limba — fata vorbea acum din toată înțelesul, în limba ei și măcar într-un fel, de pe acum și după eliberarea țării.

De văzcut, cînd porneau vînturile toamnei, în regiunea orașului Ho-Fei, începea nu numai migrația pasărilor spre sud, dar și a oamenilor în căutare de hrană. Pămîntul puțin era și acela săpîndu-se de răsarări. Ce putea să spungă un om la două familii? Și apoi mai de jumătate din familiile acestora! Timpul nu-avea în mijlocu decât un om, ha chiar cam a jasea parte nu avea nici un palm de pămînt. De ce să fie de micare să odătu sau toamna o vreme din populație pornea la cîmp, tînguindu-și durerea în cîntecuri triste, însoțite de batata tobei.

Așa s-a născut cîntecul tobei înflorite din Fon-Yan, îndreptat „Fon-Yan-Hua-Ku”. În 1955, o febră de 14 ani, O-Cea-lin, din orașul Fon-Yan, aliat la câtevazeci de kilometri de Ho-Fei, l-a cîntat în Pekin în cadrul unui concurs, obținînd premiul I. Transcrierea în românește a cîntec.

Spune-se, se spune-n lung și-n lat La Fon-Yan pămîntul că-i bogat. Mers-a veste-n lume an de an Că-i mers-a pămîntului la Fon-Yan Că-i frumoasă viața la Fon-Yan.

Plouă-n munte, plouă doar o zi Și Huan-Ho înceacă-n jur cîmpii. Plouă-n munte-o zi și una ior. Nu mai are nici Yang-Tse hotar, Nu mai are puhoiale hotar.

N-au putut cotropi nici a zăcea parte din el înceacă să 23 de ani mai înainte și cu o putere incomparabil scăzută. Atunci, în 1954, pe zece și zece de kilometri s-a deslășurat o dramatică întrecere cu stîmă: digurile au fost înălțate pe măsură ce apa creștea, odată cu ea, dar mai repede decît sporul valurilor. Era o întrecere în care contau nu zilele, ci orele și uneori minutele, într-un singur loc fluvial a fost o clipă mai tare și a spart digul. Dar în dreptul spărturii, oamenii au lăsat zid din trupurile lor, biruință batîna valurilor.

„Orășul celor trei orașe” era apînecat de Yang-Tse care și rostogolea mîndru apele, purtînd spre ocean vapourile mari ale colonialiștilor, încercate cu bogățiile solului și solului Chinei și abia trînd bărcile sărace ale localnicilor care-și duceau de ici color surînzătoare și nevoia. Numai acum peste un secol, taipingii, răscoală care au deslășit războiul fărânc impotriva asupritorilor, au îndrăznit să încerce un pod peste Yang-Tse. Puterea taipingilor a fost înfrîntă după un deceniu, ca și curajosa lor încercare de a lega între ele cele trei orașe.

„Orășul celor trei orașe” era apînecat de Yang-Tse care și rostogolea mîndru apele, purtînd spre ocean vapourile mari ale colonialiștilor, încercate cu bogățiile solului și solului Chinei și abia trînd bărcile sărace ale localnicilor care-și duceau de ici color surînzătoare și nevoia. Numai acum peste un secol, taipingii, răscoală care au deslășit războiul fărânc impotriva asupritorilor, au îndrăznit să încerce un pod peste Yang-Tse. Puterea taipingilor a fost înfrîntă după un deceniu, ca și curajosa lor încercare de a lega între ele cele trei orașe.

Nimeni nu mai vîleră de foame în provincia An-Huei. Orașul Ho-Fei, reședința provinciei, este astăzi un puternic centru industrial, cu peste un milion de locuitori, — de unde acum zece ani nu-avea decît a douăzeci și douăsprezece locuitori. Cîntecul tobei înflorite din Fon-Yan se încheiea din O-Cea-lin mai avea de adăugat ceva. Faptura puștică, negricioasă la hăț, ca toată lumea din jurul ei, a schimbat cîntecul cu un dîm, vîjelos, o cascada de rîuri și rîșcări, la început, ca o intrucăpăre a sfîrșitului semănate de foame, a vorbii, pricinite de navata apelor. A urmat o unduire poetice, tot uzi lui și grațioasă mai apoi, cînd chipul felei s-a luminat spre soare. În jurul vechii tobe care sunase plîngînd mai înainte, se deslășura un dans al bucuriei, al biruinței. Privitorii au înțeles limba — fata vorbea acum din toată înțelesul, în limba ei și măcar într-un fel, de pe acum și după eliberarea țării.

V Lacul florilor de lotus

Cam la jumătate cale de la Canton, către Pekin și în mîna apele vîjelosului Yang-Tse, peste care nimeni

De aici pînă la apele lui Yang-Tse nu sînt decît poate cîntec sute de metri — o limbă țare de pămînt străjuită acum și de digul construit în 1954. Se aud sirenele vapourilor trecînd în sus și-n jos pe fluviu. De parie, dincolo de apă, se ghidează abia în picla inserării, unul din cele trei orașe ale Uhanului. Aici, în Han-Yan, unde ne aflăm, sub colina broștelor festose, a locușii acum peste șase secole, poetul Li-Tai pe, unul din cei mai mari cîntăreți ai Chinei. Poetul a lăsat o operă de o vigoare neobișnuită, de o rară prospețime, închinînd bucuriei de a trăi, dragostei, prieteniei, cîntecul sau zar au răsunit în grai omeneșc. Lacul florilor de lotus era unul din locurile pîmbărilor obișnuite cu prietenii; aci și-a scris multe din poeziile sale și poate că spre fundul acestui lac s-a aplecat să îmbrățișeze luna... În cîntecul sale poetul s-a vîjelit de vin, de viața ușoară pe care o ducea, — s-a înclinat de apropiere, ale prietenilor și a restit nepăsător blestemate către stăpînitorii nenloși.

Dar s-a intristat amaric de altfel ori, gîndindu-se că apa fluvialului Yang-Tse desparte țării care nu-și pot auzi vorbele de pe un mal pe celălalt, îl împiedica pe îndrăgostii să-și strîngă cu iubire miniele. Valurile înalte cîi munții trag hotar de nețrecut între digul—susplina poetul. Așa cum apa lui Hoang-Ho, fluvialul galben, e toidrauna tulbură, tot astfel e și nepușinta să se întîndă pod peste Yang-Tse.

Ascultăm povestea din alt veac cîrînd tristă și primeam apele lacului care poartă numele florilor de lotus: Lieng-hua-wu. Neted, lacul florilor de lotus, asfințit soarelui îl sorbea tainic: în adîncul lui se alungau în joacă norii legănați, pufoși și leșei. Noaptea mă-impresura cu eșuri alburii; simțeam cum case și copaci se-ndepărtau și se pierdeau în întinerie, dar priveam tu

mi-o ridicam spre mării, nici spre constele din jur, domăne.

Asfințitul murise de mult pe dealuri, fața lacului era întunecată. Dar în fundul lui ca-nir-o oglindă, cerul se zăvălea uriaș cu lumina lîncez roșie ca țărul, ori ca dragostea poetului pe care anul n-au înfrînt-o. Printre florile de lotus risplă, cerul, în adînc, aurea ca-n răsărit de ziuă...

Și deodată a izbucnit în apa lacului un cordon lung și strălucitor de lumini, înșurîndu-se de la malul apropiat al fluvialului, pe care-l priveam ogîndindu-se răsurnat în apa lacului. Torentul de lumina galbenă alerga spre malul celălalt, pe care ogîndia lacului nu-l mai putea cuprinde; însă acolo îl știam ca pozește la poalele colinei țarpului și-yan.

Erau luminile marelui pod peste Yang-Tse, pe care l-a dorit de mult poetul Li-Tai pe și pe care, în anul nostru, l-au înfăptuit oamenii Chinei populare.

Privit de departe, din minunatele locuri ale lacului din vest, Ton-U, podul pare un braț întins între cele două coline care coboară pînă la mările fluvialului; săgetează mașini și autocamioane pe autostrada de sus, legînd malurile pe care poetul nu le credea cu puțină de unit; la douăzeci de metri, dedesubt, pe linia de cale ferată trec în goană trenurile, legînd nordul cu sudul Chinei, iar la alți 30 sau 40 de metri dedesubt, Yang-Tse își rostogolește apele puternice minînd vapour grele și bărcile sprintene cu pinze ori cu visle. Sînt 1128 m. de oțel și beton înălțînd deasupra vălurilor, continuîndu-se la celălalt cu alți aproape 500 metri de oțel și beton cu alte 10 poduri, cu 18 kilometri de cale ferată cu terasament înalt.

Cei opt piloni de susținere, situați la cîte 128 metri unul de altul, coboară sub fața apei și cîte 40 metri, ca niște uriașe manunchiuri de uburi dure de oțel: ele se înțig în pămîntul tare cu cîte 3-7 metri. Nu este cel mai mare pod al Chinei, dar a fost cel mai greu de construit. Experiența lui va sluji la construcția altor poduri, cum e cel de la Nan-kin, tot peste Yang-Tse, care va trebui să fie dublu de lung față de acesta de la Uhan, sau cum e cel de peste fluvialul Galben la vrea 300 kilometri mai spre nord.

Umbrel de demult a poetului Li-Tai pe își trimis un salut și o închinare. Ochii colinda lăra voie prajme, însoțind minunea de josa era se arcuiește pe după colină prin latura cartierului de locuințe unde au stat acum elci ai construcțiilor sovietice, în frunte cu inginerul Șilin, care au ajutat la proiectarea și executarea podului. Poetul Li-Pin a născut cu alți tovarși aici, lacul florilor de lotus și e apropiat și familiar, nu numai din cîntecul lui Li-Tai pe, ci și pentru că a participat la amenajarea împrejurimilor.

„Privim ml se opras asupra unui turn monstruos, proslătit negru pe cer, pe dealul dinspre răsărit, sub luna care s-a ridicat aurie. În armonioasă imbinare de linii și arcuri a acestor locuri, turnul pare un semn urcîtor ca un cancer ori ca o molimă. E o vechie construcție de pază a Gominandului, pentru a supraveghea de pe deal fluvial și valea pînă departe. Oamenii Chinei noi nu s-au apropiat să răstoarne monstrul de piatră și beton. L-au lăsat în lință — dar la poala lui dealul e smuls frîntură cu frîntură și transformat în cîmpeț pentru clădirile din cele trei orașe. Gorganul va dispărea cîndva, nu țîrziu, iar trupul lui de astăzi, mult tipical în mil de ziduri albe, în coloane, va lăsa privirii cale liberă către țării. Săpaturile au ajuns în a-propierea acestui anacronic, ălgntor edificiu, amestîcî a vechii orînduir, care, undeva peste mări, s-a crampo-nat cu mai ramine în lință pe insula Taiwan, pămînt milenar al Chinei. Dar curînd, în dezlăsură unei încercări puternice de dinamită, odată cu dealul care-l susține, monstrul gominandist se va prabuși amestecîndu-se în pulbera stîncii dislocate. Măselele puternice ale malaxoarelor îl vor mesteca laolaltă cu celelealte pietre și urma lui va dispărea pentru totdeauna. Iar pe un deal, în preajmă, se va înălța, ca un semn a victoriei, o pagodă cu multe etaje, cu acoperișuri albe și verzi și roșii, după tradiția focurilor, eternizînd victoria dobîndită de ericii constructorii ai Chinei Populare.

Mihai Gaftă

Malurile lui Yang-Tse nu mai sînt îndepărtate

DINTRE SUITE DE CATARGE

VICTOR NISTEA: Poezia debută cu o expunere de motive adunate într-o strofă corectă:

Fosnesc în mine vremi înfrizate
Și vremuri noi la gemuri lini
colindă.
Sint visuri vechi, neimplinite-agate,
Și doruri noi ce-ncep să se aprindă.

Din acest punct de plecare, urmărirea celor două linii (vechi-nou) ar fi putut da versuri de reală tensiune lirică, ceea ce nu se întâmplă, însă, deoarece se apelează la locuri de mult comune, și chiar mai mult, aparținând unei poezii defuncte:

Ca-ntr-un scriu am adunat durerea
In inimă un ghimpe ce mă-mpunge
Și-un cloțec trist și mai amar ca
fierca
Și una ce-azi înnoară să se-alunge.

Nimic din toată această recuzită poetică nu mai poate trezi interesul cititorului de azi. Desuetudinea lor este cu atât mai flagrantă cu cât, înfr-o variantă, ne vorbești, în continuare, despre palatele de marmură din Venus sau din Marie... Alături, rarea, chiar contradictorie, dintre asemenea imagini nu rezistă, și ima-

gina globală pe care o urmăreai se descompune înainte de a se fi înjehbat.

Mai trimite-ne.
DOREL SCHOR: „Intenția satirică” pe care ai vrut s-o insuși poeziei „Caracterizare” n-a nimerit tocmai unde trebuia. Generalizarea nu este conformă realității, mai ales că d-ta nu utilizezi nicio nuanță. Un director de întreprindere poate fi așa cum l-ai descris d-ta, dar acestuia nu acordă dreptul de a-l prezenta drept tipic. Reținem „Dăruire”.

MIHAI MUNTEANU: În poezia „Tudor Arghezi” sînt multe versuri realizate, succulente, și am fi publicat-o în întregime dacă finalul nu eșua în atemporalitate, iar unele strofe ar fi fost mai precise, ca idee (strofa 2, 6, 8). Așteptînd o formă îmbunătățită, reproducem cîte ceva:

Descalcat-a versul românesc
Moșul cu mustață și-ochelari...
A vorbit cum trebuia, firesc,
Nu s-a lăndosit cu vorbe mari.

Sfîț ținu cu unii și la zdop,
Și cu zvelte Rade, ori cu Tînci.

A trecut prin viață ca un lup
Moșul ridicat de la opincă.

Hărțogos, cu fruntea-naltă-n vînt,
Azvîrli cu tîlfa-n domni și regi,
Pe săraci i-a plimă lingă mormint,
Ori pe la zăvorul unui beci.

Unii i-au plătit și sărindar
Numai ca să-l vadă din în iad,
Dar moșneagul, azi octogenar,
E la fețe de lăncie, ca un brad.

BETI IOSIF: Cum d-ta ne trimiți, mereu, versuri scrise în aceeași manieră, și la același nivel artistic, și răspunsul nostru va fi cel vechi: al talent, dar îl risipești în fărîmături de imagini, unele interesante, dar de foarte multe ori neconcludente. Faptul că nu revii de loc asupra versurilor, și nu încerci să închei imaginile într-o viziune poetică unitară, ne împiedică să le putem analiza altfel de cît pînă acum. Iată o poezie:

SPICUL
Se pleacă lin
Pîn la pămînt,
De grea pace
Vibrînd.
Se-ndoaie-n vînt
Bucuri legănînd,
Alba ta mișcă
Chemînd...

Cuvintele plutesc într-un vag ce derutează orice cititor, sînt mai puțin chiar decît o motivație legată pe un colț de hirtie. Care este ideea poetică ce le-a germinat? Și cum se adresează?

ION ALEX. ANGHELUS: Debitul verbal nu este suficient controlat în unele încercări. „Portocali, trandafiri de pace, de muncă, de-avînt”, adică, de fapt seara cu noaptea? Drumul pe care trebuie să-l urmezi este cel din „Paradizului”, pe care o și reproducem. Mai trimite-ne.

D. RADULESCU: Alecsandru este un mare poet, și noi toți avem de învățat de la el, dar nu imitîndu-l. D-ta scrii:

Tot timpul plin de oameni, de zgomot și de soare,
De rumesc copile cu țefe zimboare
sau
Văd cer albastru, plin de soare,
Cîmpii întinse, roditoare,

Și oamenii muncînd cu sîrg
Prin boldele ce-au dat în pîrg.

Nota optimistă din clasice „Pas-felari”, d-ta ai transformat-o violent în idiliism, genind adevărată poezie a muncii, lăcăt apăsător lăsat în finalul „Chemării” sună fals nu numai din cauza exprimării impropril, ci și din cauza lipsei de conștient:

Poeze, haide, vină, pășește fără jenă
Și-așun-n poezie această nouă-arenă!

Studiază cu seriozitate poezia contemporană, pentru a vedea lăelul cum și în care poezii noștri de frunte preiau experiența clasicii.

G. POGINGEANU: Am citit cele 12 poezii („unicat și duplicat, total 454 versuri”), dar deocamdată nu putem fi de acord cu d-ta că „vor vedea lumina țigarului cît mai curînd posibil”. Oarecum corectă ca ritm și rimă, încercările d-tale pacătuiesc prin lipsa fierului poetic, fiind aproape toate versificări ale unor impresii comune, sau discuții rimate, presărate uneori și de vulgarități:

Tu mă-ovinești adesea
Că de jocuri nu mă ias,
Iar juberii voci dau pas —
Și-clinda, voi cădea mesa...

Tu mă-ovinești mereu
Că iubesc alte femei;
Mă conștii — pe am: mei —
Alta-ovinești să nu vrei.

Este adevărat că versurile sînt datate 1927, dar de ce mai era necesară deshumarea lor? În scrierile ne cere să arătăm „devierile de la arta adevărată, reală, altă din punct de vedere ortografic (gramatical) cît mai ales din punct de vedere al concepției despre viață și omene”. Din punct de vedere ortografic n-am prea găsit erori, (și totuși nu se scrie ve-ll) dar din celălalt punct de vedere, din păcate, cîștial trimis suleră cumpălit. Nu pentru că intențiile d-tale n-ar fi lăudabile, dar simpla arădare a unor cuvinte sub formă de strofă nu are nimic comun cu poezia!

FECIOARA ROȘIE

În marmură sculptat un bust de Actă
Și-un nume-i dedesubt: Louise Michel.
E-o-a modest, dar s-a mîndrit cu el,
Cănuo din Paris, însingurată.

Ai îmbrăcat, tu, roșie fecioară,
Tunică și chipiu de federaț;
Și-n înfruntea tuturor te-ai avîntat —
O armă și-ero singura comoră.

Te-ai stîns sub levitură de baionete.
Mult te-a urt-oacol hidos Versailles!
Da ce-ai fost vinovată? Corectă!
La masa ta un maldăr de colete.

Și îndrăpînd o literă sîngeroasă
Făcută com în pripă de-un copil,
Te-ai străduit să-l făurești azi
Ștîlpei, și în casele sărace.

Ca toți eroii, moartea în picioare
Ai preferat-o vieții în genunchi.
Ștîci, că dacă tot un pom, din trunchi,
În primăvară ies din nou lăstare.

LILIANA POPA

PARTIDULUI

În adine,
Acolo unde noaptea nu se slărește
niciodată,
Și unde nu flutură adierea domoală
a vîntului

Ca un steag la colarg —
În adine
Lucec stelele-albastre-ale lămpii
minerului

Și cărbunelui — piinea luminii!
Acolo lucec stelele-albastre-ale
minerului,

Dar tu, Partid
Ești lumina noastră!

Și apa se-nvalbură...
Cuprînsă de panică se strînge la
baraj.

Omul, uriașul,
O strînge mînunchi,
O vrăjește
Și din valuri cresc torțele aprinse
Peste zări nesfîrșite!

Din valuri cresc torțele-aprinse.
Dar tu, Partid,
Ești torța noastră!

Vedeți!
Copiul-i întinde minulele
Albe ca floarea de cîres...
Iși întinde minulele spre mama...
Vedeți!
Zîmbete!
Și zîmbetul lui e floare de prun.

Zîmbetul lui e floare de prun,
Dar tu, Partid,
Ești liniștea bucuriei
și zîmbetului
copiului!

ION ALEX. ANGHELUS

MINA

Coboară-te aici, să pipoi și să simți
Căldura și lumina în stocare
de-nceput,
Cristalizate-n blăcuri de piatră și de
zgrumț.
S-auz cum se sfîrșim cu geambătul
temut;

Coboară-te în bezna densă și
viscoasă
Și-n atmosfera asta glacială, dură,
Și fără a te teme că-ți va pătrunde-n
oase

Decît luminează blindă și lujeri de
căldură.

Coboară-te aici ca să-nțelegi, afară.
Ce sens e în chemarea sirenei de
uzină,
Și care-i elementul ce se topește-n
pară
Cînd bezna impietrită zbuzește în
lumină.

LUMINA CE CURGE...

Lumina ce curge prin cabluri, felină.
Poartă cu ea și visele noastre.
De-oceea ne mingieie cold pe retină
Alcun decît noaptea rețele astru.

Lumina oceașto, noi, alchimisti,
O scoatem din apă mîmînd-o cu
stela,
Fiindcă te mingieie cold pe retină,
E că din înlmi căldura curge-n
rețele.

GH. SUCIU

DĂRUIRE

E dimineață străvezie și calmă...
În vale, arășul întins ca în palmă
Respiră aerul rece și clar
Ca într-un peisaj inspirat
De aici nu zăresc nici pe străzi
lucnicar.

Nici măcar
Nu aud glasul răgușit și ritmat
Al motoarelor.
De aici începe împărăția ogoarelor...
Și tolași, pe cerul cu aripi albastre
Zăresc și acum
Semnătura cu negru de fum
A uzinelor noastre.
Și tolași, de-aici unde sînt
Zăresc ziduri roșii și schele,
Imolatorul veșmint
Croit în țecile de șantier,
Prin care arășul tinereții mele
Mă cheamă la el
Ca putere.

...Și-ți simt zvinzindu-i pulsul la mine
în artere...

DOREL SCHOR

GH. SUCIU: Deși cu multe stîngăci, versurile d-tale au zvinziri promițătoare, și a autentică tendință de a surprinde imaginea nouă în domeniul deosebit cîntate de alții. Desigur, pînă la realizarea pe care o doarești mai al drum de parcurs, dar

baza de plecare ni se pare bună. Te rugăm să treci pe la redacție. Reproducem, deocamdată, două dintre poezii.

LILIANA POPA: Dacă ai reușit să îndepărtezi o sumă de stîngăci, prin cercetarea atentă a sensurilor din care se împletește imaginea, avem impresia că în prezent te plim-dește pericolul unei ritmări de me-tromon, căreia îi acordă prea multă importanță. Lasă versurile să se destășoare mai firesc (fără a te sfîci, bineînțeles!) și mai în concordanță cu vîrsta dumitale. Am reținut „Fecioara roșie”, în creștină că vom citi în curînd versuri conținînd mai mult decît promisiuni.

Nicolae Popenici; Lelia Avrigeanu, Isaocia; Dumitru Tiganici, Trușești; Sava Ion, Grădiștea; Marian Stoica, Ploiești; Albu Grigore, Cluj; Theodor Cazan, Medias; Gh. S. Maria, Șiria; Mihail Volcu, Oltenița; Popescu Mircea, Caracal; Theodor Freamăt, Iași; V. Constantinescu, Galați; Paul Dobrogeanu, București; Vasile Burlacu — regiunea București; A. Sergiu, București; Elena Zarescu, Argeș; Victor Nistea; Radu Stănescu, Ruceni; A. Barnova, București; Andu C., București; Beti Iosif, Cluj; Kivu Constantin; Cernă-jeanu Viorica; MAI TRIMITETE!

V. Dragomirescu; V. Timoianu, București; I. Galavan, Arad; Vesa I. Mircea, Ciocova; I. Ion, Slobozna; Vasilescu Cezar, Iași; Cazan I.; Caran Ion; Buciu Vasile, București; Drăgoi Vasile, Făgăraș; Victor Moldovan, Petroșani; Mazare Constantin, Luna; Chiselică Gh. Reșița; Borgovanu Ion, Bistrița; Alex. Epure, Lupeni; Vasile Dumitru, Săbăoani; Sasa Roman, Sibiu; George Năndu, Reșița; Aurel Ciopa, Iași; V. N. Vasilescu, Voluntari; Horațiu Opris, Cluj; Titus Popescu, București; Leon T. Brătulșteanu, București; Ostafci Aurelia, București; Stelian Lambă, Tulza; Bărbulescu Iancu, Arad. DEOCAMDATA NU.

Mihu Dragomir

Consfătuirea de la Constanța

La Constanța, în sala Comitetului Orășnesc de Partid, a avut loc, în cursul zilei de 21 februarie, Consfătuirea creațiilor literare din regiune. La primul punct, tovarășul Anton Nițescu, Președintele Comitetului ex. cutiv al Sfatului popular regional Constanța, a făcut o amplă expunere cu privire la problemele creației literare în regiunea Constanța. În continuare au urmat discuții pe marginea activității cercurilor literare dobrogenice. Numeroși vorbitori au subliniat utilitatea acestor consfătuiri și au mulțumit organelor de partid și de stat pentru sprijinul acordat cercurilor literare în ultima vreme. S-au dezbătut numeroase probleme privind compoziția cercurilor literare, situația debutanților, promovarea oamenilor talentați, apariția unui supliment literar al ziarului Dobrogea Nouă etc. A fost expus apoi planul de muncă pe anul 1960 al Comisiei de îndrumare a cercurilor literare din regiunea Constanța. El prevede o amplă răspîndire a miscărilor literare de amatori, îmbunătățirea discuțiilor și dezbaterilor pe marginea creației, ridicarea nivelului ideologic și cultural al membrilor cercurilor literare.

În încheierea discuțiilor, a luat cuvîntul tov. Vasile Vilcu, prim-secretar al Comitetului Regional de partid Constanța, care a condus lucrările acestei consfătuiri. Tovarășul Vilcu a subliniat deosebit rolul ce revine cercurilor literare în promovarea scriitorilor tineri talentați, în munca de agitație și popularizare a realizărilor noastre socialiste. După amiază a urmat un simpozion literar cu tema „Viața nouă în Dobrogea”. Au citit peste 20 de tineri scriitori din toate cercurile literare ale regiunii Constanța. În cinstea Consfătuirii, a fost organizată în oraș o expoziție retrospectivă intitulată „Condiție dobrogenă 1955-1960”, care se bucură de un real succes. În numărul viitor al revistei noastre vom relata pe larg problemele dezbătute și propunerile ce s-au făcut în această consfătuire.

Cînd eram mic, așa cam pe la opt nouă ani, îmi plăcea să mă duc împreună cu prietenul și colegul meu Cătănuș la scîldat, în spatele cantonului de cale ferată. Alegeam regulat locul acela fiindcă apa Tîrnavei era mai puțin adîncă iar prundul, pe care ne prăjeam la soare, începea chiar din marginea liniei ferate.

Uneori, jumeam de acasă cînd soarele se ridica de o suliță pe cer și ne întorceam seara, odată cu ciurda, lipînd cu picioarele goale, prin praful din mijlocul ulițelor.

Abia cînd ajungeam în apropierea casei, ne aduceam aminte de chelăneala ce ne aștepta.

Pe mine mă bătea de obicei în aceste ocazii mama, iar pe Cătănuș, Aurelia, sora lui mai mare. Cînd se întimpla să mă ierle mama o zbugheam în grădina și lupital sub gard, ascultam cu groază vîlcărelele prietenului meu, mult timp după ce scăpa din mîinile Aureliei.

După cînd vorbeam amîndoi printr-o spîrtură a gardului.

De cele mai multe ori ne lura somnul și simțeam ca prin vis cum cel al casei ne ridicau ca pe două ghemotoace ca să ne ducă la culcare.

Aveam multe de vorbit amîndoi. Sub gardul care despărțea curțile noastre, ne holăram în liere care seară să mă lămurim odată lucrurile ce ne învîntau, de îndoiți ce vom găsi prilejul să fugim de acasă, pe prundul din spatele cantonului de cale ferată.

Priilej de fugă aveam în toate diminețile. De cum observam că soarele face ochi, săream ulucie și ne întîlneam în prîl din dosul școlii. Prin prîl străbucam jumătatea satului, pînă ajungeam în ulița care ducea la hală.

Cînd ne grîbeam, reușeam să lim pe prund ca să apucăm trecerea acceleratului de 7 și douăzeci. Așezaji cu burțile pe nisipul răcoros, urmăream de fiecare dată, înmurmurîți, trecerea trenului. Înții auzeam un fluierat prelung ce săbucnea cam de pe la curba din dreptul podețului de fier. Apoi auzeam lămurit și tot mai puternic jăcnițul șinelor. Cîrînd pămîntul din preajma liniilor începea să tremure și, în silrșit, de după canton, apărea locomotiva mare cît un zmeu și iute ca a năducii. Vagoanele zburau ca vrăjite prin dreptul nostru, descoperindu-ne pentru aiteva clipe a lume necunoscută.

În urma trenului se ivea o roată de praț, iar țitele de lărbă tremurau parcă înspăimîntate, ca și inimile noastre.

După trecerea acceleratului, ne călăram pe podul de lemn de peste Tîrnava și urmăream vagoanele pînă cînd se mai zăreau doar cît o rimă, strecurîndu-se pe sub pieptul dealului din spre Teiuș.

După ce nu se mai zărea nimic din accelerat, reveneam pe prund, ne înveleam picioarele cu nisip, ne sîringeam cîte o moviță de nisip sub piept și Cătănuș deschidea vorba:

— Dacă aș fi împărat, mai mare peste toți împărații, mai mare ca seful de post, aș da ordin să oprească acceleratul la hală.

— Eu dacă aș fi împărat, mai mare peste toți împărații, și peste nenea Marcu primarul, aș da ordin să se iacă douăsprezece linii în dreptul cantonului.

— Nu se poate douăsprezece linii, sărea Cătănuș.

— Și de ce nu se poate?... mă oțlăram eu de liere care dai, deși cunoșteam răspunsul prietenului meu.

— Fiindcă vroia citeva linii ar trece prin curtea lui nenea Dumitru.

— Ei și? Dacă eu sînt mai mare ca nenea Dumitru!

— Dacă ne spune la soru-mea? mă întreba el pe un ton rugător.

Argumentul era puternic, astfel că ne tocmeam mereu și de teama Aureliei reduceam numărul liniilor ferate pînă ajungeam la cinci.

La această sumă, Cătănuș se declara mulțumit și rămîneam, după obicei, o bună bucată de vreme tăcuți, pentru a ne putea imagina fiecare, cum arăda cantonul nostru transformat în gară cu cinci linii, așa cum povestea tata că sînt gările mari și cum ar arăda acceleratul cu oamenii din el, dacă s-ar opri la noi.

Priveam apoi unduirile moțome ale apelor Tîrnavei, apînd în trecere rămășițele podului de lemn, care pe vremuri, făcuse legătura cu malul din spre comuna vecină.

— Eu dacă aș fi împărat, mai mare peste toți împărații, aș da ordin să se iacă aici un pod numai și numai din argint, zicea Cătănuș.

— Eu l-aș face numai și numai din aur și nu l-aș lăsa pe nenea Marcu primarul să treacă peste el, răspundeam eu.

— De ce?... mă întreba Cătănuș.

— Păi nenea Marcu nu vrea să repare podul de lemn, fiindcă are un pod plutitor și cișligă mîii bani cu el.

— De unde știi? sărea Cătănuș cu gura.

— Așa zice tata.

Și iar înceam un timp ca să ne gîndim cum ar

arăta podul de aur și cum s-ar ruga nenea Marcu de noi să-l lășăm să treacă cu carul pe celălalt mal, ca să-și aducă porumbul din luncă.

Pînă la prînz mă construim o moară, o cetate mare cît cetatea Neamțului și o peșteră în lîndul pămîntului, lerecătă cu nouzece și nouă de cercuri, pentru cîinele șelului de post.

Apoi luam de la Bonta — pricopsitul satului — două perechi de bot și-i împărțeam. Cel bălțaji și cu coarne scurte îi lua Cătănuș, iar cel albi cu coarne lungi îi păstram pentru tata.

Aceasta era o înțelegere mai veche, cam de pe vremea cînd fusese secolul și pînă în zilele noastre vitele pe porumb. Le cumpărăm Bonta. La el gemeau hambarele de bucate strînse de an pe an, de la moară și de pe cele nouzece de iugăre din luncă.

Măi făceam o șosea asfaltată, la fel ca aceea despre care spunea tatăl lui Cătănuș că ar exista pe undeva.

Eu holăram apoi să-i tragem o pîruială zdorvînd jandarmului care l-a bătut pe tata, fiindcă n-a vrut să are pămîntul lui nenea Marcu. Cătănuș dădea ordin să se deie la toată lumea pînea albă în loc de mămăligă, așa cum vedeam că mîncă cel pricopsit.

De atunci au trecut mai bine de 25 de ani. Părîinții lui Cătănuș s-au mutat în Dobrogea. Ai mei au venit în București. Ne-am pierdut urma. Totuși mă gîndeam de multe ori cu dor la prietenul meu și la prundul nostru.

În 1956 aveam treburi în Hunedoara. Pe Cătănuș l-am întîlnit pe stradă. Ne-am uitat lung unul la altul. El nu crescuse prea mult, dar era vîlnos. L-am recunoscut după nasul roșu plin de coji.

Ne-am sărutat, apoi, am început să dezgropăm amintirile.

Într-un lîrziu m-am pomenit zicînd:
— Eu dac-aș fi împărat, mai mare peste toți împărații, aș da un ordin să mergem să ne vedem satul.

Cătănuș a simbit vesel. Noaptea am petrecut-o la el. Era însurat și avea un Cătănuș de vreo 4-5 ani, leit tatăl lui, cu nasul roșu și coji. Prietenul meu era malstru la turnătoria uzinelor din oraș.

Doruș de prundul nostru ne-a făcut să pornim cu noaptea-n cap, pentru două zile, spre locurile copilăriei noastre.

Am sosit cu acceleratul. Cantonul devenise gară și avea trei linii, nu cinci cum visasem noi. Podul de peste Tîrnava era din fier, nu din aur. Vechii noștri prieteni de copilărie ne-au primit cu piine albă. Despre jandarmul care-l butuse pe tata, am aflat că fugise din comună după 23 august 1944.

Se vede că am ajuns împărați mai mari peste toți împărații, de vreme ce visurile noastre s-au împlinit!...

DAN IOAN
muncitor

Desen de CONSTANTIN ABALUȚA

STEAUA fără NUME

Ion CAZAN

La mormîntul tovarășului căzut

Lui M. G. Rosu, ucis
înselește acum 12 ani.

Era un flăcăiandru. Căzu într-un august...
De-a roata, fără margini, în evantai, ogoare.
Pitit aci în umbra porumbului robust
Mormîntul lui e-o rană, adîncă, ce ne doare.

Arevea lui? Carnetul cu semnul proleț
Și o inimă cît vatra vîpăii din țarie.
Trecînd cu noua lege al satului holar
în sulfate sărmane sîdeea creștină vie.

Din țamite stătute, cu zborul lor tipit,
Țîșnăril lilieci spre firul de lumină...
Era un flăcăiandru cu ochii de copil
Ce aducea prin saie tîmputul de uzină.

Se-ntoarnă juremîntul făcut atunci de noi,
Cînd l-a răpus în taină vîrjomeșul clanț de
bardă.

A fost la fel de tînăr ca Oleg Koșevali
Și flăcăi nestînsă ca tînăra lui gerdă.

Era un flăcăiandru. Căzu într-un august...
De-a roata, fără margini, în evantai, ogoare.
Pitit aci în umbra porumbului robust
Mormîntul lui e-o rană, adîncă, ce ne doare.

Fărămă cu fărîmă de suflet ne-nfricat,
Cu spicele odată au stîns culegătorii.
Și bura purpurie ce-n lărbă-a picurat
Va arde-n noi de-apurui, cum ard în slova
zorii.

Noaptea Doftanei

Stăm aici din ce milenii?
Clipe trec sau anii goi?
Bat codenele gard-enii
Peste dragile vedenii.
Bat codenele peste noi.

De afară nici o veste...
Timpul pare impietrit.
Parc-ai fost într-o poveste
Prunci, lubite sau neveste
Și ca vreo ai pierit.

Ne cuprînde dor de vatră,
Dor de marea senin.
Dor sec pustiu de piatră.
Îndirjit zăvoare letă,
Iar au luat înc-un vecin.

KUKRINKSI la Muzeul Simu

Pe lângă expozițiile noastre de stat, în care vizitatorii urmăresc efortul artiștilor români de a-și însuși măiestria redării realiste a vieții, expozițiile sovietice constituie un îndreptărit și ajutor de vizitator să aprecieze culmile măiestriei la care au ajuns artiștii sovietici și, în același timp, să urmărească aspectele bogate ale construirii comunismului, aspecte impresionante, pe care arta, ca și literatura sovietică, le ilustrează cu vigorență, accentuând surburile eroice ale ucenicilor și capacitățile muncitorului sovietic.

Expoziție de pictură, ilustrații, caricatură și afiș

Aspecte și etape se ating spre gravitatea pe care artiștii sovietici au pus-o în realizarea scopurilor umane legate de revoluția proletariului.

Imaginile din altele vor, iluce dan măsura și nivelului clarității în explorarea unui mesaj agitar. De senul laconic, împing expresia spre un dramatism optimist, simbolizator ca un scriitor împotriva urliilor nobile, a nedreptății și a violenței ucigăse.

Războiul odios... pe care alții sînt gata să îl uite... este evocat în li. gurile îndușoase, ale elonora conductorilor fasciști ale căror imagini te îngrozesc. Spiritul de luptă al oamenilor sovietici, optimismul eroic, față în față cu monstruoșitatea dezlantută a războiului fascist, sînt exprimate cu o simplită și un patos epic care ridică arta afișului la o nouă înălțime, prin îndulăstir de cele mai puternice mijloace mobilizatoare, în lupta ideologică a construirii socialismului.

Hermitașii cu care Kukrinksi sînt sînt pînă acum cel mai mare succes al ideii. Cîț și ale. gorie tematică, demola un dezvoltați simți politici pe care el îi exprimă cu înălțate formale în echilibrabile. Acest echilibru între conținut și formă a, pare spontan, fapt care subliniază momentul de maturitate al operei lui.

Un mîndreșcă că al. gii lui vor primi a. ctează lecție de sobrietate și prestigiu artistic, pe care genul afișului supra în treacă reclamei minore, și o înșușăse prin munca acestei personalități frigate: Kukrinksi. Al doilea gen în care talentul lor se manifestă, la alt orizont, dar cu același spirit de discernământ politic și valoare artistică, este caricatură. Să o luciditate, de un umor popular direct și dens în ironie, cel trei artiști o manevrează cu ușurință de la o temă la alta, oferind o privire umilă și un hot de ris, care amintesc epulm miment descris de Volstol în nuașă „Cazaci”.

Mument pe care l-a pictat și marale Reșiv în cu. un la binu care se află în celui mai valoros tezaur artistic al artei sovietice.

Acest umor satiric, ironic și imobilizator, poate fi urmărit și în ilustrații, gen în care linia progresivă a tematicii este urmată în operele literare ale scriitorilor clasici, ruși și străini. Alci, talentul Kukrinksi-ilor înregistrează nuanțe, cu precizie subliniate, fixind imagini. le unor eroi, în care burlescul se împletește cu grotescul într-o expresie artistică sustinută de tehnica liniei sau a penelului, în forme care merg cu ușurință spre detaliul semnificativ.

Satira blăsoasă a lui Cehov, Gogol, a lui Salikov, Seodrin sau a lui Maxim Gurki, oglindită grafic, nu pierde nimic din caracterul ei istoric, am spune dimpotrivă, cu un adăos în precizia ac. centuară a ceea ce este

ridicîl în înălțarea fizică și tinuta etică a unor eroi.

Este uși să prevenim vizitatorii că secretul emoției pe care ne-o dau a, aceste lucrări, nu sînt numai în ceea ce obisnuit numim măiestrie ci mai ales în modul de a sintetiza plastic aspecte și simțuții, în imagini și linii, în a căror li. zonomie recunoști. La o greutate directă ideală, că spre care este îndreptat atenția privitorului.

Spre deosebire de afișul politic, gen în care pentru a realiza instanțaneu și surpriza interpretării, talentul Kukrinksi-ilor real, zează, datorită acestui mod, cerințele de imagine psihologică a imaginilor despre text, țara a cădea pe pană interpretării subiective, ceea ce ar atrage după sine risul grav al denaturării operei. Ilustrate

Este un panou în expoziție pe care artiștii l-au intitulat „Sărja prietenescă”, panou care oferă calatori în istoria artei plastice, a cărei nouăle o constituie transformarea estetică de la nivelul grav, major, al acestor opere, la nivelul umoristic al caricaturii. Umorul obșnuit este burlesc și dovedește încă o dată că de larg este domeniul caricaturii. Rembrandt, El Greco, Albrecht Dürer, Michelangelo, acești pontili ai artei plastice, s-ar asemăna neîndoielnic, privind și operele în haina veselă a umorului Kukrinksi-ian dirijate de la o operă la alta, cu întregul bun simț, angajat de personalitate și geniu. Umorul devine sarcastic în singurul caz al unui labou, senal de amal din reprezentanții curentului supra-realist, apusean, opera al cărei dezamă și cabotina, Kukrinksi îl demas, că cu necruțătoare ironie, în acențuientul general al vizitatorilor noștri, care de altfel n-au admirat niciodată elucubrati vopșia, nici chiar atunci cînd s-a intitulat, pictura

Cîteva tablouri în stil, semnale tot cu pseudonim colectivului, rîdea problema liniei între genul ilustrației și acela al picturii, problemă desul de spinosă, fiindcă în timp ce o ilustrație își are rădăcinile și motivele aporicele într-un text, pictura are mîndria de a putea să exprime un conținut fără concursul narativ al unui text. Practica lungă a artiștilor sovietici a ajuns într-un stadiu de realizări alt de avansat în cunoașterea problemelor ridicate de viața nouă revoluționară socialistă, încl distincția între descripție și expresie și o realizează fără echivoc, la nivelul celor mai exigente cerințe picturale.

De exemplu, labouirile intitulate „Ultima speranță a lui Kerenski”, „Fuga fasciștilor din Novgorod”, „Fuga fabricantului”, „Dimineața ofiterului din armata țaristă”, au personalități și acțiuni care chiar

fără o prealabilă cunoaștere a istoriei politice sînt ușor de înțelese.

Kukrinksi cunoșc teșugul culorilor de ulei, și nu avem nici o îndoaie ca dinși au dat al rost acestor lucrări decît acela de evocare a unor momente de importanță istorică, ceea ce de altfel constituie însăși forța și specificul creației lor principale.

Cititorul să nu rămîna cu impresia că specificul picturii exclude sensul documentar al vieții. Ar fi o greșeală, pe care pentru a o evita, țeset că pictura trebuie să poată exprima orice moment din actualitate sau din trecut, organic înscris în forme și culori, conținutul oricărui tematic.

Privind opera Kukrinksi-ilor ne dăm seama de planul superior în care este situată sarcina artistului comunist, în timp ce estetica burgheză, sub masca unei libertăți aparente, izolează arta de la periferia vieții sociale și politice, metoda realist-vo, clășă include efortul creator, dînd artistului sarcina de onoare de a fi promotor spiritual al vieții socialiste, înscrisându-se astfel în ritmul dinamic al realizării, cot la cot cu masele populare, din al cărui avînt constructiv opera de artă își trage energia.

Dacă stai alături cu un rigid compas estetic deasupra frontului, poți pleca din expoziție țara să ai simți în realitate dinamică cu care creează acest afiș, țeset cu trei linii, din care nel una nu e rece, după cum nu e rece nici judecata lui, în care experiența anilor a adunat o simțită pe care o recunoști în meșugul său. Într-un gestul ferm și sensibil în același timp cu care se exprima.

Pictura de sevalte oferă vizitatorilor dovada că înal tăcitate și seriozitate combatiă a lucrării de grafică dacă reușește să fie mobilizatoare este linică artiștii au sufletul desul de cald pentru a simți și frumusețea simplă, directă, a naturii înconjurătoare.

Impresia pe care o al trecînd din salile de grafică în aceea cu pictura, este aceea pe care o simți trecînd dintr-o sală de arme într-o grădiniță. E o înșușă de înălțare în deamă să treci la nivelul cald al vieții.

Î drept, pașea noastră este mai deschisă. Fris, nul xav a lui Gergerev, Andreescu sau Luchian, au delinit un specific în care noi ne simțim mai a, casă. Din ferocie, nici pașele nici specificul liric nu constituie bariere de netrecut pentru un spirit obiectiv și astfel pictura Kukrinksi-ilor, ca și înșușă pictura rusă, pu, țernică și evocatoare, înșușă și atrage vizitatorii de toate profesiile, la nivelul celor mai exigente cerințe picturale.

Simu de pe Vopca

Vives Mortand (sărja prietenescă)

Valsul lui Strauss, contemporanul

Un roman francez al rezistenței: JEAN PIERRE CHABROL: UN OM ÎN PLUS

Cariera scriitorului francez J. P. Chabrol emoționantă în primul rînd prin sinceritatea și arderea cu care autorul se situează pe pozițiile înalte ale luptei clasei muncitoare pentru libertatea întregului popor. Pe de altă parte, el a știut să se folosească artistic de tradiția literară clasică franceză și să priceadă binele este acel ce concentrează acțiunii, gustul pentru dezbaterea morale și problematica psihologică, unora de altfel cam prea accentuat.

Acțiunea se petrece în 1945, într-o tabără de partizani din munții Ceveni. Tema este aceea a vigilenței revoluționare, a disciplinei colective și a capacității de a distinge binele de rău. Eroii, ca și autorul lor, sînt paștrunși de principii de disciplină care se verșeză în primul rînd cauzel generale a poporului, în aplicarea lui concretă, se țese însă, pe tot parcursul cărții, divergențe între punctul de vedere al lui Jean, comisar politic al detașamentului, lînr muncitor devotat partidului și al lui Thomas, înșușă ideologică, înșușă rigidă, pedant și stinghit și între cel al lui Thomas, comisar tehnic, lînr incendiar, umoristic și sentimental, cu resturi de individualism liberalist. Poziția cea mai justă a ora așdului Paolo, comandantul detașamentului, care unește principiile revoluționare cu înțelegerea sufletului omeneș.

Citirea dîntre propunerile lui Jean și cele ale lui Thomas se accentuează îndesebi într-o împrejurare care formează însăși nucleul narativ al cărții. Maquiezarii au eliberat din temnița orașului unsprezece patrioți francezi condamnați la moarte de către hitleristi, în locul acțiunii lînr, au scos din închisoare și au dus cu ei în munți unul mai mult, omul în plus, Rejerinșe și informațiile obținute apoi dovedesc că înșușăscutul e un deșinat de drept comun, condamnat la moarte pentru asasinat, dar todată și ră a victimă evidențiată a ex-ploatori și asuprii care Lau schilodii sufletește și Lau îndobitocit. Jean vede în el pe criminalul care trebuie suprimat, lînră stivă unitatea morala a detașamentului, pe alta varamentului societății o victimă a societății capitaliste și care să se crape. Cînd maquiezarii lor li se face, de către un for superior, comunicarea că vor avea de întîmpinat a doua zi un atac al hitleriștilor, li se dă todată și dispoziția ca necunoscutul — reprezentînd în asemenea împrejurări o primăvăr, grădă pentru colectivitate — să fie executat. Thomas, pentru a sa sancționat pe sine însuși de slăbiciunea și lipsa de disciplină de care a dat dovadă în cursul dezbaterilor, se oferă, într-un impuls, să ducă el sarcina la îndeplinire, într-o pădure din apropierea laberei. Pe drum însă, îndușoșă de dragostea umilă pe care omul în plus — neștiutor de ceea ce li așteaptă — lo arad, de cangora la dezarmat, are înșușă să-l facă scapal. Rezultatul e că necunoscutul, cîzbat la mîinile unei formaii de SS, trădează la

prima amenințare, faciluînd astfel atacul hitleristilor. Jean și Thomas sînt prinși și spînzurați, iar Paolo, care reușește să scape și care a avut vederea să înșușăze dinainte terenurile înconjurătoare, conduce cu succes lupta detașamentului împotriva hitleristilor.

J. P. Chabrol construiește naratiunea cu o mare economie de mijloace, evitînd orice episod inutil. Acțiunea sîrșudă, rapidă și clară, gradată cu maiestrie, suscită dintr-o dată interesul cititorului. Unul din meritele principale ale cărții e de a fi creat în persoana lui Paolo o figură frumoasă și veridică de mîncitor comunist, de luptător experimental, frumșul său apare ca o trasatură din cele mai firești, înscrisîndu-se armonios cu simplitatea și modestia, cu înțelegerea populară și cu luciditatea îndraznească a comunistului. Autorul nu l-a idealizat. Paolo are ăritățile oșteanului, înșușăle lipsă de cultură, negurorînd în anumele împrejurări, dar acențuient profund pentru partid și dragostea lui de oameni îl ajută să gîndească drumul just.

Chabrol prezintă de asemenea cu realism și precizie viața din labără, precum și figurile maquiezatorilor luate în ansamblu. Marantele preocupări de un prozaim cotidian, asprimea bătească sînt transfigurate și înalțate de documentul neîdempnșii, de curaj și constiență al acestor lînrî muncitori care și rîca cîșta în țesce

ceas, pentru o eoașă dragă. Alunci însă cînd încearcă să se partionizeze, scriitorul țecurge în anumiți trăsături deficiente periferice, neesențiale (de ex. unia li e merca joasă, altă care pășușă rămașagului, pe al treilea li dor dinții etc.). Acest procedeu sârșește substanța adică a personajelor și e surprinzător în psiholog alt de versat ca Chabrol.

Un aspect oarecum derutant al cărții e figura lui Jean, comisarul politic. Acest muncitor prin dragostea lui prea generoasă și abstracția pentru umanitate, prin lipsa lui de înțelegere dialectică prin acențuientul arador dar dogmatic la principii, e mai degrabă un iacobin derit un comunist, mai apropiat de labura lui Rossolov, decît de cea a districților lui Marx și Lenin. Rigiditatea lui pedantă îndepărtează simpatia cititorilor, în ciuda eroismului decît de autorul n-a intenționat să creeze un model în persoana lui, dar labura ră, prin la urme, ei apru poziția justă și ră desușurarea acțiunii li dau dreptate poate cere anume confuzii. E adevarat că, în o analiză mai adîncă a romanului, tragem concluzia că, prin rușina lui de masă maquiezatorilor, Jean e aproape tot alt de vinovat de tragedia labără ca și Thomas. Dar în ochii cititorului răbit sau mai puțin educat, el rîșă de a o imagine înșușăscută a comunistului.

În ansamblu însă, cartea emoționează și mobilizează pentru cauza revoluției. Abnegația, combativitatea, consecvența care înșușăseșe personalitățile dau o tensiune înaltă și nobilă întregii povestiri. Cititorul din țara noastră regăsește adă cu emoție principii înalte pentru care vinovat de tragedia labără ca și o serie de probleme morale care l preocupă. Romanul contribuie astfel la înșușășăseșe personalitățile dăntre luptătorii partidului socialist, la internaționalismul proletar.

Letiția Popu

Poezii belgiene

Maurice Carême

Nostalgie

Cînd țara-i departe, cînd nu ești cu ea,
Din cer îți se pare desprînză o stea.
Și vîșui gînește de mina cu gîndul,
Iubitul mîleag, dureros străbătîndul.

Îi pare și vîntul în zori mai rebel,
Și plîna-l mai rece, și nu e la fel.
Și rozele îi par mai puțin parfumate,
Și creanga de mar în țereastră nu-ți bate.

Zelrului poate al vrea să-ți vîrșești,
Să-ți depeni străvechile tale povești,
Dar e îți șteapete cînd luge de tîne:
„Degeaba! Străini vom rămîne, străine!”

Garoale! Ceară, cînd treci prin grădini,
Se uita la tine cu ochii străini,
Zvirindul îți privirea-l frumoasă dar înmărit,
Ca lala ce-n suflet pe alul îi poartă...

În romînește de M. DIENTEMIROV

Charles Moisse

Scrisoare lui Nazim Hikmet

De n-ai fi fost în Praga, Nazim Hikmet, o știu.
Nu ar fi larg poemul ce mi adîncește viața!
Îți înțeleg surșul: o stea ce sparge ceață
Să lumineze cerul privirilor, țirzul.

Nemăsurat înimă ce-o porți și știu
Îți urmărișem pașii, pe frepte, la Congres,
Privindu-ți chipul, palid, am murmurat ades:
Curajul lîră margini dar înșușăscut ca mare!

Pe pagina ta albă ce nou poem al scriș?
Ce lac Ivan și Iosif acolo-n zărl alunde?
De-ai cte chem cu gîndul și te ascult pe unde:
Garoale!-ți iubite s-au vestejit în vis.

Vorbesc viori și glasuri sub norț purtînd
surdina.
Tu, care către oameni aprînzi în suflet lac
Al surșul — (vezi totul, lîră înima radar!)
La noi, mîntiri, țeset sule-au murit
— mai țeri — în mîna,

În romînește de RADU BOUREANU

David Scheinert

Cîntec de soldat

Marșăium de zor
Cu cîntec în cor...

Sînt cule-n pingele
Și în talpa beșki:
Adă, lu, mîndro,
Cu bluză-n arnic,
Tîndule o coajă,
Eamăzia în toi.
Dau dragostea nazibil,
Plecăm la război.

Cu cîntec în cor
Ucidea de zor.

Picioare-ni pale
Și mîinile-n alge,
Meli unde mla anli
Și cine ni-l plînge?

Visam la o fată,
E noaple în țoi,
Ne clăntăne dimiți
Culești în zori,
Ucidea de nor,
Cădem pe-un razor,
Cu țrăul deapaură,
Picioare-n gîle,
Ce cauți, mîndruju?
În n-o să mai vie,
Și vîșiu a ușcat
Mări lacrimii de ciufă.
Și vîșiu a plîns
Iubirea pierdută.

Cădem pe cîmpli
Ne țngroapă de vil.

În romînește de DEMOSTENE BOTEZ

Veronica Russo

CRONICA SPORTIVA Sport și meșteuguri

După cum se poate observa cu ochii liberi, vremea — vorba amicalului Iac — este foarte mizerabilă. În ciuda zărilor trecem de la ghiocci la yoni, de la caștia zădărnă la juica liard, de la cercul polar de nord la pardesiu și umbrelă. Compleți buimaci de acrobaziilor barometrice, ceteșanul nebunșim în cele din urmă să-și mai bată capul cu probleme de metabolism terestru și pleacă dimineața în fulgurini — deși viașoșele — ca să se-nșușăscă radios după sece ore, într-un super anșur de septembrie.

Marile metropole apusene, prin zvircoșirea lor ametoitoare, te uluiesc pentru cîteva clipe, dîndu-ți impresia că viața se revarsă cu puterea unui torent nestăvilit, în care vei descoperi o bogăție de forme, de nuanțe pe toată scara omeneșului, de la rău la bine.

Intîlniești într-adevăr o susedenie de fețe, mai ales hidosenici umane, rînjind și întorcîndu-se de la privirea deschisă, luminosă a adevăraților frumuseți omenești. În acest peisaj dantesc de dezgust, de umilință și de mizerie, cel mai mult se zbate și se luptă femeia.

Parisul, cu strălucirea lui, te îndeamnă să-l cercetezi cu indiscreție pînă în cele mai tainute unghere. Parizencele, cu grația și gustul lor înegalabil, dau farmec străvechiiului oraș și mai ales o notă de prospețime primăvărătecă. Dar cită tristete, cită durere se ascunde sub acest farmec înșelător!

Parisul, devenit un centru de mari distracții pentru bogășii lumii, a-împins un mare număr de femei, care se zbată în ghiarele mizeriei și ale foametei, spre cel mai odios neșet pe care l-a cunoscut omenirea — prostituția. În fața bisericii Sacre-Coeur din Montmartre, polștiștii își au lunar asigurată o sumă pentru fiecare mort păral de totuar pe care l-a înșușăscut. Porțunea de caldarim plătita este confinșită și apărută. Se întîmplă uneori cîte o neîntelegere cînd, pentru acelaș loc, au plătît două femei. Păruiata care urmează nu mai are nimic comun cu zîmbetul cucuritor al parizienilor.

Noaptea, cînd pașii te poartă pe cheirile Senei, este bine să nu-ți arunci privirea pe sub poduri. Femei ajunse în pragul bătrînului, fără nici un sprijin, pensionarele tuturor caselor de toleranță, stau în așteptarea unui cîștig. Nu trebuie să pierzi multă vreme pentru a li martorul unor scene de zgufuitoare degradate a ființei umane.

La Londra, ca în atilea alte mari centre

O demnitate călcată în picioare

ale Angliei, domnește o atmosferă sobră, dar tot atât de înșelătoare, precum la Paris era surșul și bunăvoia.

În capitala britanică, în apropiere de Picadilly Circus, la unul din marile magazine, se înșușăscă curioșii. S-a schimbat vitrina, s-a adus mară nouă și, pentru a atrage cliențela, patronul a angajat două fete, de o frumusețe reală, care stau în usa magazinului. Sînt aproape goale și lumina soarelui unei zile de o rară seninătate le face să pară și mai goale.

În prea cucermea Italiei, promiscuitatea care domnește în rîndurile săracimii este de domeniul cosmarului. O mamă îndurerată din Milano povestește prietenelor cum tatăl și-a povățuit fiul proaspăt angajat într-o slujbă să nu înșușăscă vreun ban cu femeile, că doar are pentru așa ceva destule surori, iar banii ar rămîne astfel în familie. Nu este o întîmplare izolată, ci una din miile de chipuri ale promiscuității în care trăiesc demosteniștii soartei în insorita Italie.

Siciliana Pia Alberti din Napoli, care caută prin coșurile de gunoi resturi de hrană pentru copiii ei, are fața plină de vinății. Sta într-o corcobă, are o droșie de copii, un bărbat care nu cîștigă și care, de supărare, o bate. Așa i-a fost dat, Cînd afli de unde ești, rămîno înmărmurită — Santa Madonna! acolo femeile sînt deopotrivă cu bărbații și s-au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu — i-a spus odată acest lucru Giuseppe al ei. Cu explicație li mai poți da, cînd o ia la goană de parcă ar fi văzut pe diavolul în persoana?

În Olanda, mai mult decît în Italie, femeia este cu totul robită bisericii. Lupta dintre credința protestantă și cea catolică te face să simți în plin eu mediu, iar victima acestei lupte este, în primul rînd, femeia. Pentru supremația numerică a bisericii de care ține, femeia este datoare să aducă pe lume un cit mai mare număr de copii. Astfel, viața ei se țrece între zidurile reci ale bisericii și cele ale cîmînilui

său, la fel de rece, de unde privește prin ceață spre un cer vesnic mohorit. Ea nu cunoaște decît predicile și grija zilei de mîine.

În civilizata Elveție, bărbații au holărit să voteze dacă femeile trebuie ori nu să aibă drept de vot.

Pe lîngă numărul impresionant de femei din Occident, care se zbat în mizerie, mai există și o pătură de femei care trăiesc în aceeași neagră neștiință, numai că se rîșfată în cei mai deochiat lux. Sînt acele păpuși frumoase, pentru care casele de modă și institutele de înfrumusețare inventează zilnic tot felul de năzdrăviri pentru a le exploata prostia, de care ce-i drept nu duc lipsă. Dar, în alara femeii preocupate de eierna ei frumusețe sau de femela martiră, exploatată lîră mîlă începînd cu propria ei familie și terminînd cu biserică, femeia care luptă eroic pentru descătușarea sa și a semenilor sale nu lipsește din nici una din țările occidentale. Ea se află pretutindeni și prezența ei se face mereu tot mai simțită.

Femeile Apusului, ce atitea femei din nenumărate colțuri ale lumii unde apasă încă o beznă grea, poartă în inimile lor flacăra sentimentelor care înalță omul, flacăra pe care, în iuresul celor mai grele încercări, o aprind cu grijă în inima generațiilor cărora le dau viață. Mama, soția, sora ori fiica lumii occidentale stau în umbră cu surșul pe buze, cu durerea și lumina înțelește puternic în suflet.

Dar surșul gol al păpușii trăite în huzur și neștiință, ori surșul amar al mizeriei umane care ascunde o demnitate călcată în picioare, precum și surșul de încredere al altor femei care și închina viața luptei lor de dezrobire, flutură deopotrivă ca o cumplită acuzare adusă unei strîmbe orîndiri, ca o nădejde și ca o prestevire a unui viitor luminos ce va veni, ce trebuie să vină!